



**TJÄNSTESKRIVELSE**

2017-05-11  
Miljökontoret

Miljönämnden

**Miljöbokslut 2016**

Dnr: 2017-1477

**Sammanfattning av ärendet**

En uppföljning av miljöprogrammet 2013-2016 ska lämnas till KS/KF i miljöbokslutet. Miljökontoret föreslår att miljönämnden lämnar uppföljning av miljöprogrammet 2013-2016 med nämndens angivna svar i sammanställningen "Miljöbokslut 2016".

**Beslutsunderlag**

Tjänsteskrivelse 2017-05-11

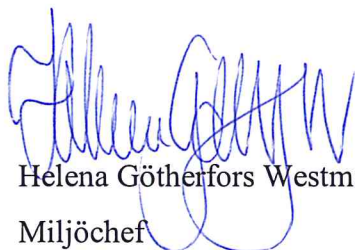
Miljöbokslut 2016, uppföljning av Södertälje kommuns lokala miljömål

**Ärendet**

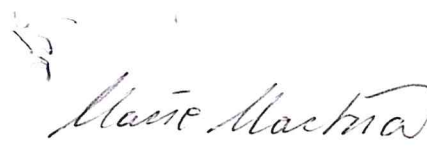
En uppföljning av miljöprogrammet 2013-2016 ska lämnas till KS/KF i miljöbokslutet. Miljönämnden har ansvar eller delansvar för åtta mål samt 14 förslag på åtgärder i programmet. Uppföljning av dessa finns på sidorna 8, 9, 10, 11, 24, 25, 27, 29 och 30 i sammanställningen, där miljönämnden står med i kolumnen "Ansvar". Nämndens statusbedömningar och kommentarer har lämnats av miljökontoret. Miljöbokslutet innehåller även uppföljning av klimatstrategin och energiplanen som en del av miljöprogrammet (sid 12-23). Miljönämnden har inget ansvar för mål eller åtgärder att följa upp inom denna del.

**Kontorets förslag till nämnden:**

Miljönämnden lämnar uppföljning av miljöprogrammet 2013-2016 med nämndens angivna svar i sammanställningen "Miljöbokslut 2016".



Helena Götherfors Westman  
Miljöchef



Marie Martna  
Verksamhetscontroller

Handläggare: Marie Martna  
Verksamhetscontroller  
Miljökontoret  
Telefon (direkt): 08-5230 1315  
E-post: [marie.martna@sodertalje.se](mailto:marie.martna@sodertalje.se)

## **Beslutet skickas till**

Hållbarhetsutskottet  
Kommunstyrelsen

# Miljöbokslut 2016

UPPFÖLJNING AV SÖDERTÄLJE KOMMUNS LOKALA MILJÖMÅL



**"I arbetet med att nå en ekologisk hållbar utveckling har miljöprogrammet en central roll och beskriver ett önskat miljötillstånd för såväl Södertälje kommun som organisation men även för hela det geografiska området"**

# Inledning

**SÖDERTÄLJE KOMMUNS MILJÖPROGRAM OCH KLIMATSTRATEGI** för åren 2013–2016 antogs av kommunfullmäktige den 17 december 2012. Då beslutades att programmen ska följas upp varje år i ett särskilt miljöbokslut. Uppföljningen gäller det som nämnder och bolag har rapporterat in att de utfört under 2016 som därmed är det sista verksamhetsåret som följs upp inom ramen för programmet. År 2017 antas ett nytt miljö- och klimatprogram för den kommunala organisationen och dess bolag. Det nya programmet kommer att gälla för åren 2017–2020.

Kommunen är en viktig aktör i omställningen till ett hållbart samhälle. Södertälje har en hög ambition och målsättning för miljöarbetet och kommunen är både en klimat- och ekokommun. I arbetet med att nå en ekologisk hållbar utveckling har miljöprogrammet en central roll och beskriver ett önskat miljötillstånd för såväl Södertälje kommun som organisation men även för hela det geografiska området. Kommunen är en av flera samhällsaktörer för att uppnå dessa mål och arbetar och planerar för det som kommunen som organisation har

rådighet och uppdrag att utföra. Kommunen vill även föregå med gott exempel genom att vara pådrivande gentemot övriga aktörer i samhället. Södertälje kommun har valt att fokusera på fyra målområden:

- Mark och vatten
- Energi och klimat
- Bebyggelse och transporter
- Konsumtion och beteende

Dessa täcker de nationella miljö kvalitetsmål<sup>1)</sup> som kommunen berörs av samt går i linje med Stockholms läns regionala prioriteringar, som beskrivs i faktarutorna på nästa sida. Det är mycket arbete kvar innan Södertälje är en hållbar kommun och såväl nationellt som regionalt är prognosen att många av miljömålen blir svåra att nå med gällande lagar och styrmedel. De nationella och de regionala miljömålen följs upp varje år och resultatet av dessa uppföljningar presenteras kort i faktarutan på nästa sida.

## Innehåll

### Inledning

Nationella och regionella miljömål	4
Sammanfattande analys av miljöprogrammets målperiod 2013–2016	5
Goda exempel på genomförda eller påbörjade aktiviteter under 2016	6
Beskrivning av uppföljningen av 2016 års lokala miljöarbete	7

### Uppföljning av målen

Mark och vatten	8
Energi och klimat	12
Fossilbränslefri kommunal organisation 2020	13
Fossilbränslefri kommun 2030	13
Energieffektivare kommunal organisation	16
Energieffektivare kommun	19
Förnybar energiproduktion	21
Medveten konsumtion	22
Kolsänkor	23
Bebyggelse och transporter	24
Konsumtion och beteende	27

<sup>1)</sup> De 16 nationella miljömålen är: Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, bara naturlig försurning, giffri miljö, ingen övergödning, skyddande ozonskikt, ett rikt växt- och djurliv, myllrande våtmarker, säker strålmiljö, god bebyggd miljö, hav i balans samt levande kust och skärgård, levande skogar, rikt odlingslandskap, grundvatten av god kvalitet, storslagen fjällmiljö, levande sjöar och vattendrag (Källa: Naturvårdsverket)

# Nationella och regionella miljömål

## ■ Nationella miljömål

Riksdagen har beslutat om en samlad miljöpolitik för ett hållbart Sverige med 16 nationella mål som bryts ner på regional och lokal nivå. Naturvårdsverket sammanställer den årliga uppföljningen<sup>2)</sup> av de nationella miljömålen och presenterar denna för regeringen. 2017 års uppföljning visar att luftkvaliteten förbättras och försurningen minskar men bedömningen är att endast två av de nationella miljömålen kommer att kunna nås eller vara nära att nås till 2020. Dessa mål är *säker strålmiljö* och *skyddande ozonskikt*. Miljöarbetet går ändå åt rätt håll och i årets uppföljning lyfts tre åtgärder för miljömålen fram:

- Regeringsproposition med förslag till ett klimatpolitiskt ramverk. Det bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålet *begränsad klimatpåverkan*.
- Steg mot en hållbar konsumtion har tagits under året genom en strategi för hållbar konsumtion och sänkt skatt på vissa reparationstjänster. Åtgärderna

bidrar till att uppfylla flera miljökvalitetsmål och generationsmålet.

- Flera myndigheter utvecklade verktyg för grön infrastruktur i samhällsplaneringen med syftet att skapa och bevara funktionella livsmiljöer där naturområden på land och i vatten hänger ihop så att djur och växter kan leva och sprida sig i landskapet. Den gröna infrastrukturen är väsentlig för ekosystemtjänsterna, människans välbefinnande och ekosystemens motståndskraft exempelvis vid klimatförändringar.
- Regeringen har år 2016 inrättat Miljömålsrådet för att stärka de berörda myndigheternas roll i genomförandet av miljöpolitiken. 2016 är Miljömålsrådets första år.
- Första mars 2016 lyfte Miljömålsrådet 44 samverkansåtgärder. – Tanken är att bidra till att miljömålen uppfylls och att stärka samarbetet mellan myndigheterna så att vi kommer bort från stuprörstänkande och kan lösa målkonflikter, säger Maria Wetterstrand, som är Miljömålsrådets ordförande.

## ■ Regionala miljömål

Stockholms län klarar enbart av att nå ett av de 16 uppsatta målen och detta är målet bara naturlig försurning som nås med i dag beslutade styrmedel och med åtgärder genomförda före år 2020. För att kunna nå samtliga miljökvalitetsmål krävs fler styrmedel och att takten i åtgärdsarbetet ökar; både på regional, nationell och internationell nivå.

Den fortsatt största utmaningen för Stockholms läns miljömålsarbete är att hitta lösningar för att nå miljömålen samtidigt som befolkningen växer och behovet av bostäder och infrastruktur ökar. Vi behöver därför vara aktsamma om mark och vatten och utveckla dess ekosystemtjänster. Infrastrukturen för transporter, avlopp, energi, vatten samt livsmedel behöver vara effektiv och resurssnål och för att utnyttja resurserna maximalt behövs kopplingar dem emellan. Utöver detta behöver konsumtionen minska och den konsumtion som kvarstår behöver vara cirkulär och hållbar. En stark hållbar tillväxt är ett viktigt verktyg för att nå miljömålen.

På grund av länets utmaningar behöver miljö och samhällsbyggandet hanteras mer tvärsektorielt och samlat. Detta arbete drivs nu genom den nybildade

regionala miljö- och samhällsbyggnadsdialogen, som leds av Länsstyrelsen i Stockholms län. Det övergripande målet för dialogen är att bidra till att stärka regionens attraktionskraft och stödja ökat bostadsbyggande med fortsatt god miljö kvalitet i regionen. I dialogen ingår flera regionala nätverk; bland annat för miljömål, klimat och översiktsplanering.

Inom ramen för denna dialog har sex av de 16 nationella miljömålen valts ut för prioriterade insatser i länet:

- begränsad klimatpåverkan
- frisk luft
- giftfri miljö
- ingen övergödning
- rikt växt- och djurliv
- god bebyggd miljö

Länsstyrelsen har, i samarbete med bland andra kommunerna, tagit fram strategier för arbetet med dessa prioriterade miljömål. Strategierna beskriver nuläget, vilka utmaningar och möjligheter det finns i länet inom respektive miljömålsområde. Även åtgärdsområden och förslag på insatser anges.





<sup>2)</sup> Uppföljningen är ett samarbete mellan Naturvårdsverket, Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen, Skogsstyrelsen, Strålsäkerhetsmyndigheten, Sveriges geologiska undersökning och länsstyrelserna.

# Sammanfattande analys av miljöprogrammets målperiod 2013–2016

**EN SUMMERING ÖVER MILJÖPROGRAMMETS MÅLPERIOD** visar att mycket har hunnit genomföras, påbörjats eller helt förändrats under dessa fyra verksamhetsår som Södertälje kommuns miljöprogram med tillhörande klimatstrategi och energiplan har varit gällande. Över en fyraårsperiod hinner förutsättningar på lokal, regional och nationell nivå ändras så att vissa mål eller åtgärder inte längre är aktuella medan det i andra fall har inneburit att det som såg svårt att uppnå år 2013 var fullt möjligt fyra år senare. Fokus under målperioden har mer och mer hamnat på elfordon, förnyelsebart drivmedel och solenergi i och med att bland annat marknaden har möjliggjort denna ökning. När miljöprogrammet antogs fanns till exempel inga publika laddstationer av elfordon medan det år 2017 finns sju sådana utplacerade runt om i kommunen. Inom den kommunala organisationen har antal elfordon ökat från 0 till 23 och bränslet i den kommunala fordonsparken blir mer och mer miljövänligt. År 2012 fanns inte heller några solceller på kommunens fastigheter. Nu har solceller installerats på fyra byggnader och målet framåt är att fortsätta ökningen av dessa.

I tabellen intill ges en överblick och en jämförelse över målstatus för de 42 mål som satts upp och följts upp under dessa fyra år. Trenden är positiv med färre mål som inte är igångsatta

eller som såg problematiska ut att kunna genomföras överhuvudtaget under rådande förutsättningar år 2013. Den större andelen av målen är fortfarande under pågående arbete vilket är naturligt då de flesta målen har en tidshorisont som sträcker sig långt fram i tiden. Miljö-, klimat- och energiområdet är dessutom komplext och omfattar många sektorer i samhället och förutsättningarna för att nå målen handlar om ett arbete på flera nivåer och under tid. Det är viktigt att vara medveten om detta med tidsaspekten och att mål eller åtgärder som tas fram inte alltid är de som är mest akuta eller aktuella fyra år senare. Det finns fortsatt mycket arbete att genomföra men uppföljningen visar tydligt att kommunens arbete under åren leder till resultat framåt och att det finns möjligheter att nå förändring.

Målstatus totalt	2013 – startår	2016 – slutår
	4	1
	26	28
	8	13
	4	0

# Goda exempel på genomförda eller påbörjade aktiviteter under 2016

**SÖDERTÄLJE KOMMUN SOM ORGANISATION** har under 2016 fortsatt arbetet med att nå de högt ställda lokala miljömålen för såväl den kommunala organisationen som för kommunen som helhet och nedan lyfts ett antal goda exempel på genomförda eller påbörjade aktiviteter 2016.

## ■ Kemikalieplan

Framtagandet av en handlingsplan för en giftfri vardag är påbörjat under 2016. Arbetet har drivits i olika arbetsgrupper och aktiviteter är framtagna för områdena; kunskap och information, upphandling och inköp, utfasning och tillsyn. Planen bygger på nationella och lokala mål för en giftfri miljö och målgruppen barn och unga är prioriterade i arbetet.

## ■ Elbuss med Smart laddning!

Nordens första elhybridlinje med trådlös hållplatsladdning kommer ut i trafik i Södertälje 2017. Ett unikt samarbete har genomförts under 2016 mellan Scania, SL, Vattenfall, Södertälje kommun och KTH som har resulterat i en nyutvecklad stadsbuss som ska trafikera linje 755 under ett år. Den trådlösa hållplatsladdningen innebär att bussen laddas automatiskt vid ändhållplatsen. Sju minuters laddning räcker för att busslinjen kan köra på el den 10 kilometer långa sträckan från Tom Tits till Södertälje syd och tillbaka. Tekniken är säker, effektiv och miljövänlig. Satsningen på induktiv laddad busstrafik är ett forskningsprojekt. Som en del i projektet kommer en utvärdering göras om hur den avancerade tekniken fungerar i praktiken i samhället. Erfarenheterna från Södertälje kommer att användas inför kommande satsningar på en elektriskt driven och hållbar kollektivtrafik.

## ■ Fixa laddplats!

Genom informationsprojektet "Fixa laddplats" har Södertälje med flera kommuner i Stockholms län under 2016 sökt och fått statliga medel från Klimatklivet för att informera bostadsrättsföreningar om hur dessa kan söka stöd för att investera i laddplatser. Projektet har varit mycket lyckosamt och ca 675 representanter för bostadsrättsföreningar besökte något av de sammanlagt 6 seminarier som arrangerades i februari 2017. Seminarierna fokuserade på att ge enkel och tydlig vägledning (bland annat genom två inspirationsfilmer) kring hur ansökningsförfarandet går till samtidigt som det även fanns möjlighet att titta på laddutrustningar och ställa frågor direkt till leverantörerna. Projektet har genomförts i samarbete med Miljöbilar Stockholm samt den kommunala energi- och klimatrådgivningen. Mer information om projektet går att hitta på <http://energiradgivningen.se/projekt/fixa-laddplats-till-flerbostadshus>. I april 2017 genomförs detta seminarium även i Södertälje för att ge fler bostadsrättsföreningar i kommunen möjlighet att ta del av informationen.

## ■ Elfordon och förnyelsebart drivmedel i den kommunala organisationens fordonsflotta

Antalet elfordon i organisationen har ökat och består nu av 23 elfordon. Dessa fordon är såväl bilar som drivs enbart på el samt elhybrider som drivs både med el- och bensinmotor. Andelen förnyelsebart drivmedel uppgår till ca 40 % av totalt köpt drivmedel. HVO och Evolution Diesel står för ökningen av förnyelsebart och den HVO som driver fordonen i organisationen är fri från såväl palmolja som rester av palmolja (så kallad PFAD). Kommunorganisationen har riktlinjer för fordon och drivmedel som tydligt styr mot val av elfordon och förnyelsebart drivmedel.

## ■ Satsningar på sole!

Telge Fastigheters samtliga nya fastigheter ska investera i solceller. Den senaste fastigheten som fått solceller är Västergårdsarena och sedan står Tom Tits fastigheter på tur. Installerad effekt solenergi på fyra kommunalt ägda byggnader är fördelad enligt följande:

- Telge Huvudkontor 110 kW
- Västergårds arena 150 kW
- Lampan 85 kW
- Blombackaskolan 7 kW

Telge Energi har tagit fram lösningar som underlättar för hushåll som vill producera sin egen solel. Under 2016 påbörjades arbetet, inom energi- och klimatrådgivningen, med att ta fram en solkarta för att ge fastighetsägare möjlighet att få en första indikation på hur väl just deras tak lämpar sig för att installera solceller. Solkartan kommer att vara färdig under maj 2017.

## ■ Samarbeten med WWF

Telge Energi stödjer utbyggnaden av solceller i byn Trine i Tanzania där över 3 000 personer ska få tillgång till solkraft för att ha tillgång till ljus, kunna se på tv och ladda sina mobiler.

Telge Energi stödjer även solcellsdriva vattenpumpar och vattenreningsverk i byn Cobue i Tanzania där en lokal ungdomsgrupp har skapats. Tillsammans med vuxna ska ungdomsgruppen driva, underhålla och sprida information om stationerna samt att lära barn och ungdomar mer om vatten, sanitet och hygien samt värdet av väl fungerade ekosystem genom aktiviteter i byn och skolan.

## ■ Södere energi har slutat att elda med torv

I februari 2016 brändes det sista torvslasset i Igelsta kraftvärmeverk. Detta minskar utsläppen med ca 50 ton koldioxid per år. Torven är ersatt med tallbecksolja som på senare tid har sjunkit i pris och ökat i tillgång. Södertälje har haft som mål att torven skulle vara utfasad senast 2020 och trots att torven enbart står för en liten del av bränslet är detta ett viktigt mål som alltså redan nu har uppnåtts.

3) Seminarierna genomfördes i: Stockholm, Botkyrka, Haninge, Sollentuna, Sundbyberg och Nacka.







# Beskrivning av uppföljningen av 2016 års lokala miljöarbete

I **SAMMANSTÄLLNINGEN SOM FÖLJER** redovisas svaren från ansvariga nämnder och bolag. För varje mål anges vad respektive ansvarig nämnd/bolag svarat samt en sammanvägande målstatus om målet har flera ansvariga nämnder/bolag. Den sammanvägande målstatusen och en eventuell förklarande

kommentar är angett av miljöstrategen. Det främsta syftet med att ange en status för varje mål är att få en indikation och snabb överblick över åt vilket håll miljöarbetet går.





Symbolerna för målstatus är följande:

## Definition:

-  Ej påbörjat, målet kräver en större analys i form av stor ekonomisk investering el annan form av översyn/nya beslut.
-  Delvis uppfyllt/följs/pågår.
-  Uppfyllt under 2016.
-  Ej påbörjat 2016 men ambitionen är att komma igång inom programperioden.

I **MILJÖPROGRAM OCH KLIMATSTRATEGI** är åtgärderna endast förslag. Nämnderna och bolagen har haft möjlighet att lägga till åtgärder som de genomfört under 2016 och som inte finns med i programmen. För åtgärderna anges ingen status men ansvariga har haft möjlighet att kommentera åtgärdsförslagen.

I tabellen nedan sammanfattas läget i det lokala miljöarbetet och tabellen visar tydligt att de flesta av målen är påbörjade. Det är endast ett fåtal som inte är påbörjade och där det krävs av organisationen att analysera vidare, ta nya beslut eller investera stort för att kunna uppnå dessa mål. Siffran i parentes visar 2015 års resultat.

Målområde	Antal mål inom målområde	Målstatus			
					
Mark och vatten	8	0 (1)	7 (5)	1 (1)	0 (1)
Energi och klimat	21 (+ 1 övergripande växthusgasmål)	0 (1)	13 (13)	8 (7)	0 (0)
Bebyggelse och transporter	5	0 (0)	4 (4)	1(1)	0 (0)
Konsumtion och beteende	8	1 (0)	4 (5)	3 (3)	0 (0)
Totalt		1	28	13	0

## MÅLOMRÅDE:

# Mark och vatten

## I SÖDERTÄLJE ÄR NATUREN ALLTID NÄRA

Inom detta område täcks följande nationella miljömål in: ingen övergödning, ett rikt växt- och djurliv, grundvatten av god kvalitet, levande skogar, ett rikt odlingslandskap, levande sjöar och vattendrag, bara naturlig försurning och giftfri miljö.

Mål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
<p>Alla kommunens sjöar och vattendrag ska uppfylla EU:s vattendirektiv för god ekologisk status till år 2021. Inga sjöar eller vattendrag får försämrats.</p> <p><b>Nuläge:</b> Södertälje har 52 vattenförekomster som ingår i vattendirektivet. Idag har inget vattendrag i Södertälje hög status. 57 % har god status, 31 % har måttlig status, 10 % har otillfredsställande status och 2 % har dålig status</p>	Miljönämnden	<p>●● Vattenmyndigheten (VISS) anger totalt 17 sjöar och 9 vattendrag definierade som vattenförekomster i Södertälje kommun. Nio av sjöarna uppnår idag inte vattendirektivets krav om god status. Inget av vattendragen uppnår idag god status. Risken är hög för att Södertäljes sjöar och vattendrag inte uppnår god status till 2021, enligt bedömning från VISS. De flesta av våra sjöar har fått dispens till år 2027, in i nästa förvaltningscykel.</p> <p>Kommunen arbetar aktivt för bättre vattenförvaltning, genom biotopvård i vattendrag, avloppstillsyn, att ta fram vattenplan mm. Bränningeåns avrinningsområde är prioriterat, och sjöarna lilla och stora Måsnaren har prioriterats för konkreta vattenvårdsåtgärder. Under 2016 har ett treårigt projekt påbörjats om att förbättra Måsnarens ekologiska status, med stöd av statligt anslag inom lokala vattenvårdssatsningar (LOVA). Under 2016 inleddes modellering och identifiering av åtgärder. Förslag till åtgärder kommer att tas fram under 2017. En del av åtgärderna kommer sen påbörjas inom projektet, under 2017–2018.</p> <p>Det finns förmodligen ett motsvarande behov av modellering och åtgärder även i andra avrinningsområden, vilket kommer att klargöras i vattenplanen. För att nå målet om god vattenstatus krävs att alla berörda kommunala verksamheter inklusive bolagen tar sin del av ansvaret och samverkar med andra aktörer med påverkan i avrinningsområdena. Ekonomiska resurser för att utforma och genomföra rätt insatser behövs också.</p>	<p>● Ett stort och komplext mål med långsiktig tidshorisont. Målet tas med framöver i nytt förslag till miljö- och klimatprogram. Förutsättningarna för att nå målet lyfts här av miljökontoret samt har definierats i remissversionen av det nya programmet. Där har målåret även reviderats utifrån nya uppgifter.</p>
<p>Senast 2016 ska alla undermåliga enskilda avlopp i Stavbofjärdens tillrinningsområde vara åtgärdade och uppfylla krav om kretsloppsanpassning där det bedöms skäligt.</p> <p><b>Nuläge:</b> Maj 2011 har drygt 30 % (ca 600) av fastigheterna undermåliga avlopp.</p>	Miljönämnden	<p>●</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Totalt antal avlopp vid inventering 2010–2011: 636 st</li> <li>• Antal underkända vid inventering 2010–2011: 238 st</li> </ul> <p><b>Resultat per mars 2017:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Antal nu åtgärdade, färdiga: 168 st</li> <li>• Antal på gång, med tillstånd men ej färdiga: 41 st</li> <li>• Antal varken åtgärdade eller påbörjade: 29 st</li> </ul> <p>Ett tilltänkt planområde i Grävsta (med eventuell anslutning till VA-ledningar) har gjort att vi fått avvakta med åtgärder där.</p> <p>Övriga avlopp som inte är färdiga eller inte påbörjade kommer att följas upp under sommarhalvåret 2017.</p>	<p>● Målet är nära att uppnås och mål om kretslopp återfinns i nytt förslag till miljö- och klimatprogram.</p>

Mål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
<p>Samtliga förorenade områden som innebär akuta risker vid direktexponering och sådana områden som idag, eller inom en nära framtid, hotar betydelsefulla vattentäkter eller värdefulla naturområden ska vara utredda och vid behov åtgärdade vid utgången av år 2020. Åtgärder ska fram till år 2020 ha genomförts vid så stor andel av de prioriterade förorenade områdena att miljöproblemet i sin helhet i huvudsak kan vara löst allra senast år 2050.</p> <p><b>Nuläge:</b> I Södertälje kommun finns omkring 440 konstaterat eller misstänkt förorenade områden. 2 av dessa hör till riskklass 1 och finns med på länsstyrelsens lista över länets mest prioriterade områden.</p>	Kommunstyrelsen, miljö- nämnden, tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden	<p>● <b>MN:</b> Igelstatomten är det enda område som vi idag vet ingår i den mest prioriterade kategorin med kraftigt förorenade områden. En åtgärdsplan är fastställd som innebär att sanering av området ska starta under hösten 2017. Saneringen behöver bli omfattande och beräknas kosta omkring 70 miljoner kr.</p> <p>Miljökontoret håller på att ta fram en intern plan över den fortsatta miljötillsynen på förorenade områden. Planen innehåller prioriteringar baserat på miljörisiker. Tillsynen kan innebära krav på ansvariga parter att göra utredningar, åtgärdsplaner och åtgärder.</p> <p>En kommunal handlingsplan behövs som underlag för det samlade långsiktiga arbetet med förorenade områden i kommunen. Den skulle bland annat ha betydelse i länsstyrelsens planering för kommande behov av statliga saneringsbidrag.</p> <p><b>TN:</b> Av 440 områden på länsstyrelsens lista över länets mest prioriterade områden klassificeras Igelstatomten och S-e kanal i riskklass 1. Saneringen i Igelsta inför byggandet av bostäder har påbörjats med avverkning av skogen. Själva saneringen beräknas till hösten 2017 och ett år framåt.</p> <p>Enligt MKB till Sjöfartsverkets Mälarprojekt/S-e kanal förekommer förhöjda halter av bland annat kvicksilver, PAH och dioxiner. Förorenade massor ska muddras och massorna omhändertas särskilt.</p>	● Likt målet för kommunens sjöar och vattendrag är detta ett omfattande mål med lång tidshorisont. Målet är något modifierat men återfinns i det nya förslaget till miljö- och klimatprogram.
<p>Södertälje kommuns tätorter ska ha en fortsatt sammanhängande grönsstruktur där gröna stråk och länkar binder samman grönområden. De utpekade gröna svaga sambanden ska skyddas och förstärkas.</p> <p><b>Nuläge:</b> I Södertälje kommun finns 2 svaga samband utpekade i RUF 2010 (Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen 2010) samt i Södertälje kommuns översiktsplan</p>	Tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden, kommunalnämnderna	● <b>SBN, TN, KDN:</b> I detaljplanearbetet och när projekt genomförs tas hänsyn till riktlinjerna i kommunens ÖP och Grönplan. När ÖP aktualitetsprövas 2017 ingår de gröna sambanden i arbetet.	● Ett omfattande arbete som finns med i förslag till nytt miljö- och klimatprogram. Där har arbetet konkretiserats med mål för mer specifika insatser.
<p>Skyddad natur är värdefull för att säkerställa att djur och växter bevaras. Antal värdefulla naturområden som skyddas ska öka i kommunen.</p> <p><b>Nuläge:</b> År 2011 finns i kommunen 20 naturreservat, varav 7 är bildade av kommunen. I kommunen finns även 8 naturminnen och 32 biotopskyddsområden.</p>	Miljönämnden	● Under 2013 bildade kommunen ett naturreservat i Moraåns dalgång. Under 2015 tillkom naturreservatet Skogstorp, bildat av länsstyrelsen. Under 2016 bildade kommunen ett naturreservat i Brandalsund. Antalet naturreservat i Södertälje kommun är nu 24 stycken.	● Målet finns med i modifierad form i nytt förslag till miljö- och klimatprogram.
<p>Skogen ska ha höga och långsiktiga hållbara sociala, ekologiska och ekonomiska värden. Södertäljes skog ska skötas med utgångspunkt från skogspolicyn, fastställd 2008, vilken anger att skogens skötsel ska utgå från en skogsskötselplan där skogen är certifierad enligt Forest Stewardship Council (FSC) senast 2016.</p> <p><b>Nuläge:</b> En skogspolicy antogs av tekniska nämnden 2008-03-20. Skogen är inte certifierad enligt Forest Stewardship Council</p>	Tekniska nämnden	● <b>TN:</b> Kontoret arbetar enligt kommunens skogsskötselplan (2011) som är framtagen i enlighet med FSC:s standard. Certifiering inte aktuell 2016. Kommunens Skogspolicy ska revideras.	● Målet finns med i modifierad form i nytt förslag till miljö- och klimatprogram.

## Mark och vatten (forts)

Mål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
Hävderna på de värdefullaste ängs och hagmarkerna (klass A och B) ska bevaras för att gynna den biologiska mångfalden. <b>Nuläge:</b> 59 objekt vid senaste inventeringen 2007.	Miljönämnden	<p>● Under 2013–2016 har miljökontoret fört en dialog med markägare om skötsel och beteshävd. Vi och andra parter har gjort insatser som nya stängsel, röjning etc i flera värdefulla områden för att gynna bete och återskapa hagmark. Vi har också fört dialog med länsstyrelsen om bete i deras naturreservat. Tullgarnsnäs som var ohävdad 2013 betas åter sedan 2014.</p> <p>Under 2015 ökade arealen hagmarker med 2 hektar i Brandalsund och 1,3 hektar i Moraåns dalgång genom att marker restaurerades och stängslades. De har betats under 2016.</p>	● Målet finns med i modifierad form i nytt förslag till miljö- och klimatprogram.
Åkermarker med högst produktionsförmåga ska värnas för att trygga jordbruksmarkens värden samt kommunens möjligheter till lokal livsmedelsproduktion. <b>Nuläge:</b> De värdefullaste klasserna som finns i Södertälje är klass 5 och 4 och är även utpekade i översiktsplanen.	Kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden, kommunalnämnderna	<p><b>TN/SBN/KDN:</b> Under 2016 har etapp 1 av arbetet med att ta fram en odlingsstrategi genomförts och detta är ett steg mot att hitta lösningar för hur odlingsbar mark kan skyddas för odling i olika former.</p> <p>När översiktsplanen aktualitetprövas 2017 kommer även åkermarken att ingå i prövningen.</p> <p><b>KS/Miljöstrategi:</b> Under 2016 har EU projektet Agri-Urban fortsatt och inom detta projekt finns det möjlighet att få kunskap och inspiration kring innovativa lösningar angående jordbrukssektorn och lokal livsmedelsproduktion.</p>	● Ett långsiktigt arbete som är viktigt för Södertäljes framtida attraktivitet som en stad med såväl levande stads som landsbygd. Målet finns med i nytt förslag till miljö- och klimatprogram och har där skärpts.

Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar från nämnd och bolag
Senast 2013 ska en vattenplan som berör allt naturvatten i kommunen vara framtagen	Miljönämnden	Miljökontoret har fått uppdraget från kommunstyrelsen att samordna arbetet med vattenplanen. Ett utkast till vattenplan presenterades vid en vattenvårdskonferens i april 2016. Planen processas vidare och ska antas under 2017.
Färdigställa en VA-plan för kommunen, antagen av kommunfullmäktige senast 2013. VA-planen ska inkludera avloppsvatten, dagvatten och dricksvatten	Telge Nät, miljönamnden, stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden, Telge Återvinning	<p><b>MN:</b> Samhällsbyggnadskontoret ansvarar för slutredigering och framskrivning av VA-planen. Planen ska antas under 2017.</p> <p><b>TN, SBN:</b> I nuvarande tidplan för VA-planen kommer den att tas upp för antagande i KF under hösten 2017.</p> <p><b>Telge Nät:</b> VA-planen är grundläggande del i den kommunala planeringen. Telge Nät är en av parterna och medverkar i färdigställandet av plan.</p> <p><b>TÅ:</b> se svar från Telge Nät.</p>
En handlingsplan för kommunens arbete med förorenade områden ska tas fram	Miljönämnden	<p>En kommunal handlingsplan för förorenade områden bör tas fram i samverkan mellan berörda kontor och beslutas av kommunfullmäktige. Ansvaret för handlingsplanen bör ligga på kommunstyrelsens kontor eller på samhällsbyggnadskontoret.</p> <p>Frågor om sanering kommer idag upp främst i samband med exploateringar. I en långsiktig handlingsplan skulle kommunen kunna prioritera områden som är lämpliga för exploatering och därmed underlätta att t ex bostadsbyggande kommer till stånd.</p> <p>Miljökontoret kan som tillsynsmyndighet inte äga ansvaret men kan bidra med kompetens när handlingsplanen tas fram. Vissa utredningar och underlag finns framtagna för en kommande handlingsplan.</p> <p>Miljökontoret håller på att ta fram en intern plan över det fortsatta arbetet med miljötillsyn på förorenade områden. Planen innehåller prioriteringar baserat på miljörisker. Tillsynen kan innebära krav på ansvariga parter att göra utredningar, åtgärdsplaner och åtgärder.</p>
Ett naturreservat längs Moraåns dalgång ska bildas.	Miljönämnden	Bildat 2013. Invigt under 2014.
Senast 2016 ska kommunens samtliga skyddade stränder vara inventerade	Miljönämnden	Det är oklart för miljökontoret vad åtgärdsförslaget innebär. Vi har frågat efter tolkningar men det har inte kommit fram någon förklaring. Vad menas med "skyddade"? Alla stränder är skyddade genom strandskyddsbestämmelser. Var avsikten att det skulle stå "skyddsvärda"? Skyddsvärda kuststräckor har inventerats.
Senast 2013 ska rutiner finnas för hur kunskaps- och planeringsunderlag inom natur- och kulturmiljö används vid all fysisk planering	Stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden	<b>SBN:</b> Rutiner finns som innebär att stadsantikvarie, stadsmiljö, park och skog samt representant från miljökontoret kallas till varje startmöte om en detaljplan som berör natur- och kulturområden.

Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar från nämnd och bolag
Aktiviteter ska årligen genomföras för att uppmuntra medborgarna att vistas i naturen	Miljönämnden, tekniska nämnden, utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, arbetslivsnämnden	<p>Under 2016 har Naturcentrum anordnat en naturguidning i Brandalsund, en fladder-musguidning i Lina naturreservat, två svampguidningar i Tunaskogen och i Lina, samt en vinterverkstad på Naturskolan. Naturskolan har haft 101 klassbesök med sammanlagt 2334 deltagare.</p> <p><b>TN:</b> Arbetet pågår kontinuerligt med att röja stigar, glesa ut skog och sköta naturen för att göra den mer tillgänglig och attraktiv.</p> <p><b>UN:</b> Utifrån läroplan för utbildningsnämndens skolformer genomförs aktiviteter inom kursplanerna som aktiviteter inom området.</p> <p><b>KoF:</b> Löpande genomförs samarbeten med kommunens föreningar och många föreningar med utomhusverksamhet erhåller föreningsbidrag.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Äventyrsvecka på Gillberga friluftsgård – för elever på särskolans låg- och mellanstadier.</li> <li>• Anläggningsenheten har genomfört flera satsningar för att ge bättre förutsättningar, för alla, att vistas i naturen. Bland annat en fortsatt utveckling av Tveta friluftsområde.</li> <li>• Ung fritid har bedrivit aktiviteter i naturen för unga, t ex bikupor och odling i staden, utflykter med fartyget Dolly och vattensportsaktiviteter på Farstanäs.</li> <li>• Ung fritid har haft hälso- och miljövecka för att medvetengöra unga om miljöfrågor.</li> <li>• På friluftsmuseet Torekällberget sker naturligt aktiviteter som lockar till vistelse i naturen.</li> <li>• Nämnden bevakar relevanta planer som tas fram av SBK i syfte att bevara områden som används för rekreation.</li> </ul> <p><b>ALN:</b> Inom vuxenutbildningen sker följande: Naturvandringar genomförs på Sfi, 1/2 dag/ grupp. Lärarna har dessutom fått fortbildning för att kunna genomföra naturvandringar. Särvtux har ett pass varje måndag på Gillberga inom kursen Miljö- och natur. Sfa-medicin har svampexkursion.</p>
Säkerställa att den tätorts-nära naturen även gynnar biologisk mångfald och hyser olika naturtyper	Tekniska nämnden, miljönämnden, Telge Bostäder, Telge Fastigheter, kommunalnämnderna	<p><b>MN:</b> En digital naturkarta håller på att tas fram, där kunskap om naturvärden i Södertälje samlas på ett överskådligt och sökbart sätt. Kartan med sin databas ska vara underlag för samhällsplanering, naturskydd och planering av naturvårdsåtgärder. Naturkartan tas fram i ett projekt med stöd av statliga naturvårdsanslag (LONA). Projektet påbörjades 2016 och ska bli klart under 2017.</p> <p><b>TN/KDN:</b> I den aktiva skötseln av naturen görs insatserna varierat för att gynna mångfalden.</p> <p><b>TB:</b> inget svar</p> <p><b>TF:</b> Arbetet pågår. TF ansvarar enbart för kvartersmark. Vid varje nyproduktion arbetar vi med att införa Ekosystemtjänster, där ett exempel är att införa mångfald i växtligheten.</p>
Södertälje kommun ska underlätta för lokala grupper runt sitt vattendrag som vill delta i och utveckla vattenråd	Miljönämnden	Kommunen har underlättat och stimulerat bildande av vattenråd för kommunens olika områden. Under 2014–2016 har inga nya initiativ om vattenråd kommit fram. Miljökontoret ser vattenråd och deras kontaktpersoner som resurser i vattenplaneringen. De var till exempel inbjudna till vattenvårdskonferensen i april 2016 (inom LOVA-projektet för vattenplanen).
Inventering och uppföljning av hävden på ängs- och hagmarker ska ske regelbundet. Samtliga ska vara inventerade år 2016.	Miljönämnden	Miljökontoret gjorde 2013 en ängs- och hagmarksinventering över hela kommunen, en uppföljning på tidigare inventeringar där trenden har varit negativ. Resultatet visade att stora arealer värdefulla betesmarker hade fått dålig eller ingen hävd under 2013. Samtidigt hittades nya hagmarksobjekt med värdefull flora. Störst areal med svagt eller inget bete hade betesmarkerna inom Tullgarns naturreservat. Det har förbättrats, för Tullgarnsnäs betas åter sedan 2014. Det finns fortfarande viktiga betesmarker som har bristande eller ingen hävd. En uppföljande ängs- och hagmarksinventering ska göras under 2017.
Vid exploatering och andra större åtgärder i sammanhängande grönområden ska en konsekvensbeskrivning göras för att fastställa hur åtgärderna påverkar grönområdet och de gröna sambanden.	Stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden, kommunalnämnderna	<b>SBN/KDN:</b> I detaljplanearbetet görs en bedömning om planen kan få en betydande miljöpåverkan. Om så är fallet görs en miljökonsekvensbeskrivning.
Kommunen ska initiera aktiviteter för att öka förståelsen hos företagare angående vad det ekologiska kretsloppssamhället samt begreppet Östersjövänlig mat innebär.	Kommunstyrelsen, utbildningsnämnden, miljönämnden	<p><b>MN:</b> Naturcentrum erbjuder möten, rådgivning och fortbildning, i första hand internt i kommunen och i naturskolans hus där inredningen har anpassats för att visa ekologisk hållbarhet och miljöhänsyn. Miljökontoret lyfter också regelbundet fram synpunkter för ett mer kretsloppsanpassat samhälle. Till exempel försöker vi påverka i yttranden och remiss-svar så att fler bostadsområden och andra exploateringar utformas med källsorterande VA-system, som gör det möjligt att sluta kretsloppen för näringsämnen. Källsorterande VA-system minskar risken för spridning av föroreningar till åkermark.</p> <p><b>UN:</b> Kommunen arbetar enligt konceptet Östersjövänlig mat. Kommunen arbetar vidare med sitt arbete med hållbar mat- och kostproduktion i projekt Matlust – en del i uppbyggnaden av Hållbara livsmedelsspåret i Södertälje Science Park. Syftet med projektet är att stötta små och medelstora livsmedelsföretag genom att bland annat utveckla befintliga livsmedel inom ramen för "Östersjövänlig mat"-konceptet eller att ta fram nya produkter som sedan kan användas i våra verksamheter.</p> <p><b>KS:</b> Inom EU projektet Agri Urban har samhällsbyggnadskontoret, Destination Södertälje och miljöstrategen fortsatt arbetet med att öka förståelsen och sprida konceptet vidare till 10 partnerstäder i Europa. Agri Urban syftar till att skapa sysselsättning i de gröna näringarna genom nya innovativa grepp för odling i kommunen.</p>

## MÅLOMRÅDE:

# Energi och klimat

## I SÖDERTÄLJE TAR VI VÅRT LOKALA OCH GLOBALA ANSVAR

Detta målområde återfinns i sin helhet klimatstrategi och energiplanen som är en del av miljöprogrammet. Inom detta område täcks framför allt följande nationella miljömål in: begränsad klimatpåverkan och frisk luft.

Övergripande växthusgasmål	Kommentar miljöstrateg
De totala utsläppen av växthusgaser inom Södertälje kommuns geografiska yta ska minska med 65 % till år 2020 och 75 % till år 2030 jämfört med 1990 års utsläppsnivå (798 000 ton). 2008 hade utsläppen minskat med 44 % jämfört med 1990.	Utsläppen har minskat något mellan 2013 till 2014 och är nu nere på 436 000 ton (jämförs med 459 700 ton år 2013). Ansvaret för att minska växthusgaserna ligger på såväl nationell, regional och lokal myndighetsnivå men även på individnivå. En sammanvägande målstatus är därför inte aktuell för detta övergripande mål. Arbetet pågår men inte i tillräckligt stor omfattning för att minska växthusgasutsläppen. I dessa siffror ingår inte heller konsumtion av importerade varor vilket innebär att utsläppen i själva verket är högre.

### Ett hållbart och säkert energisystem

Delmål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
Definiera vad ett hållbart och säkert energisystem är för Södertälje	Kommunstyrelsen, Telge Nät, Telge Fastigheter, Telge Bostäder, Telge Hovsjö, tekniska nämnden och stadsbyggnadsnämnden	<b>TF:</b> ● Arbete pågår. Telge Fastigheter deltar i en arbetsgrupp på kommunen. <b>TN och SBN:</b> Detta delmål är det kommunstyrelsen som ska ta initiativet till, d v s miljöstrategerna. <b>TB:</b> ● Telge Bostäder ska där så är möjligt välja fossilkoldioxidfri energi. Bolaget köper el från vind och vatten. Målet är att årligen minska förbrukningen med två procent jämfört med 2007. Bolaget köper in el från vind och vatten. Energianvändning uppvärmning av fastigheter: -1,4 %. <b>Telge Nät:</b> ● Arbete ej påbörjat. <b>TH:</b> Telge Hovsjö ska där så är möjligt välja fossilkoldioxidfri energi. Bolaget köper el från vind och vatten. Målet är att årligen minska förbrukningen med två procent jämfört med 2007. Bolaget köper in el från vind och vatten. Energianvändning har inte förändrats under 2016.	● <b>KS/Miljöstrategi:</b> Omvärldsbevakning och samtal förs med andra kommuner, regioner och nätverk, till exempel Klimatkommunerna om dessa komplexa frågor om energisystemets framtid och hållbarhet. Och även inom organisationen med Telge-koncernen och Igelsta kraftvärmeverk.

Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar från nämnd och bolag
Anordna en workshop för politiker och tjänstemän som en start på arbetet att definiera vad ett hållbart och säkert energisystem är.	Kommunstyrelsen och Telge Nät	<b>Telge Nät:</b> ● Ej genomfört. <b>KS/Miljöstrategi:</b> Målet bedöms inte som relevant att arbeta med. Se svar ovan.
Analysera effekten av suboptimeringar i fjärrvärmesystemet och utreda nya användningsområden för fjärrvärmerna.	Kommunstyrelsen, Telge AB och Telge Nät	<b>Telge AB:</b> Se svar från Telge Nät. <b>Telge Nät:</b> En analys av hur de nya miljömålen kommer att påverka fjärrvärmerna har gjorts.
Samarbetet mellan Telge Nät och företagen AstraZeneca, Scania, Lantmännen Cerealia ska fortsätta i energisystemfrågor.	Telge Nät	Telge Nät har ett bra samarbete med berörda företag där bl a energisystemfrågor hanteras.

## Fossilbränslefri kommunal organisation 2020

Delmål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
En plan för hur den kommunala organisationen ska bli fossilbränslefri ska tas fram. Inom detta arbete ingår att planera för hur fossila bränslen ska fasas ut till förmån för förnybara bränslen och drivmedel samt se över fordonsflottan.	Kommunstyrelsen, tekniska nämnden och Telge AB	<b>Telge AB:</b> ● Riktlinjer för fordon och bränslen finns. Bolagens planer för att bli fossilfria är integrerat i affärsplanerna. En ny bilpolicy gäller från april 2016. Införande av HVO 100 som är en fossilfri diesel har genomförts och tanken är att alla dieslbilar ska köra på HVO 100. <b>KS/MILJÖSTRATEGI:</b> Miljöstrategerna är drivande i riktlinjerna för fordon och drivmedel som styr mot fler el- och miljöfordon samt förnyelsebart drivmedel.	● Nuläget visar att det främst är inom området fordon som utmaningarna för målet finns. Samtidigt sker mycket positivt inom hållbara transporter med satsningar på el och förnyelsebart drivmedel (HVO mm)  Inom uppvärmning av fastigheter ser målet ut att kunna nås till 2020.

Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar
Föra en diskussion med de övriga ägarkommunerna till Söderenergi om att fasa ut torven.	Kommunstyrelsen	Har genomförts i början av 2016. Att torven har fasats ut är en stor miljövinst för kommunen och regionen.
Ta fram en handlingsplan för konvertering av bostadshus med eldningsolja	Telge Bostäder	Finns endast ett småhus (2 lgh) med eldningsolja, finns handlingsplan på att byta ut denna men har inte utförts. Kunde ej bytas mot bioolja förra året p g a pannans utformning.
När det är möjligt ställa krav på förnybara bränslen i upphandling av entreprenörer, skolskjuts, färdtjänst samt leverantörer till kommunens verksamheter	Kommunstyrelsen och Telge AB	<b>Telge AB:</b> Bolagen/beställaren ansvarar för att ställa krav. <b>KS, Miljöstrategi:</b> Målet är prioriterat i organisationen i arbetet med att bli en fossilbränslefri organisation och omfattas av de nya riktlinjerna för fordon och drivmedel. Kommunen är bra på att styra över och ställa om våra egna transporter men behöver utveckla verktyg och metoder för att ställa krav på förnyelsebart bränsle med flera miljökrav på entreprenörer, färdtjänst skolskjuts med mera. Kommunen/Telge inköp har handlat upp HVO som är ett 100 % förnyelsebart biodiesel.

## Fossilbränslefri kommun 2030

Delmål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
Utsläppen av koldioxid från eldningsolja för uppvärmning av bostäder ska minska med 95 procent till 2016 i jämförelse med 2009. År 2009 var koldioxidutsläppen 1096 ton. Om målet uppnås minskar utsläppen med 1011 ton koldioxid.	Kommunstyrelsen i samarbete med Energi- och klimatrådgivningen	● <b>KS:</b> Den kommunala energi- och klimatrådgivningen tar emot samtal och ger opartisk och kostnadsfri råd till de som vill konvertera från olja.  Utsläppen av koldioxid från eldningsolja för uppvärmning av bostäder år 2015 var 590 ton, beräknat på användning av 2 200 MWh eldningsolja. Detta innebär en minskning med 46 % sedan 2009, då utsläppet beräknats till 1 096 ton. (källa: SCB).	● De samtal som kommer till kommunens energi- och klimatrådgivning vittnar om att många privatpersoner vill ha råd om alternativa former till oljepanna. Mängden är dock liten och osäkerheten på kommunnivå procentuellt sett stor.

## Fossilbränslefri kommun 2030 (forts)

Delmål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
Utsläppen av fossila bränslen från transporter ska minska med 2 procent per år och invånare till 2016 (enligt prognos 92 525 invånare) i jämförelse med 2009. Utsläppen från transporter var 2009: 198 100 ton koldioxid.	Kommunstyrelsen genom Energi- och klimat- rådgivningen, stadsbyggnadsnämnden och tekniska nämnden	<p><b>KS, miljöstrategi:</b> Utsläppen år 2014 var 170 900 ton. Det innebär en minskning med 9,7 % räknat per invånare (Källa: RUS. Beräkningen baseras på att statistiken har reviderats till 175 000 ton år 2009).</p> <p><b>Pågående arbete för att minska växthusgasutsläppen från transportområdet:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>Arbetet pågår på samhällsbyggnadskontoret för att ta fram en trafik- och parkeringsstrategi för att klara den framtida trafiksituationen samt för att nå kommunens klimat- och miljömål.</li> <li>Kommunen medverkar med andra kommuner i länet i det regionala projektet Resmart 2 för att stärka arbetet med hållbart resande och satsningar på Mobility management i kommunen och i regionen.</li> <li>Kommunen samarbetar även med Scania, Astra och sjukhuset för att marknadsföra kollektiva resor till och från jobbet.</li> <li>Södertälje har tillsammans med andra kommuner i regionen, fått medel från Klimatklivet<sup>4)</sup> för att genomföra seminarier för bostadsrättsföreningar för att underlätta för dessa att installera el-laddstolpar. Seminarierna genomfördes i februari 2017 och Södertälje bjuder in till ett eget seminarium med leverantörer av laddplatser för bostadsrättsföreningar i kommunen i april 2017.</li> </ul>	<p>● Målet med en minskning på 2 % per invånare och år uppfylls.</p> <p>(Detta mål är ett övergripande mål som följs upp av KS, d v s miljöstrategerna. Målet är till för att få en fingervisning om utsläppen av fossila bränslen ökar eller minskar i kommunen. De som står som ansvariga kan i viss mån påverka detta men de behöver inte kommentera delmålet).</p>
Andelen bussar i kollektivtrafiken som övergår till förnybara bränslen ska öka. 2011 var andelen 33 procent	Tekniska nämnden	<p><b>TN:</b> Frågan om förnybara bränslen tas upp i de regelbundna samtal som Sbk har med SL.</p>	<p>● En del av kollektivtrafiken körs idag på förnyelsebart. Sörmlandstrafikens bussar går idag på 100 % förnyelsebart bränsle.</p> <p>Elbussen som är ett samarbete med Scania, KTH och kommunen är ett viktigt steg framåt för att testa och utveckla eldriven kollektivtrafik i kommunen.</p>
Infrastruktur för laddning av elfordon ska byggas ut på strategiskt valda platser i kommunen. En laddstolpe har installerats vid Telgekoncernens huvudkontor	Tekniska nämnden och Telge AB	<p><b>Telge AB:</b> ● Installationer sker på kunders förfrågan och övervägs vid bolagens egen nyproduktion.</p> <p><b>TN:</b> Kommunen äger 7 laddstolpar för elbilar;</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>Bangatan 34, vid OKQ8</li> <li>Östertälje station,</li> <li>Hagagatan/Storg. Järna</li> <li>Holmfastv 31</li> <li>Telges HK.</li> <li>6+7 Stadshusets parkering.</li> </ol> <p>En uppföljning av befintliga laddstolpar ska göras innan fortsatt utbyggnad sker.</p> <p><b>KS/MILJÖSTRATEGI:</b> Kommunen har tillsammans med andra kommuner i regionen fått medel från Klimatklivet för att stötta bostadsrättsföreningar att etablera el-laddstolpar.</p> <p>Diskussioner förs även hur infrastrukturen av el kan förstärkas och utvecklas för Telge Bostäder och Telge Fastigheter.</p>	<p>● Genomförandet med laddstolpar är ett mycket viktigt steg för att nå de övergripande målen om fossilbränslefri organisation 2020 och fossilbränslefri kommun 2030.</p>

4) Nationellt stöd för lokala klimatinvesteringar



Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar
Förtäta med bostäder och arbetsplatser i de stadsstråk som finns i Södertälje översiktsplan	Stadsbyggnadsnämnden och kommundelsnämnderna	<b>SBN/KDN:</b> Riktlinjerna i översiktsplanen används i allt planarbete och planen ska följas upp varje år.
Större områden med nybyggnation, omfattande mer än 50 bostäder eller mer än 100 arbetsplatser, bör inom rimlig tid ha god tillgänglighet till kollektivtrafik	Stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden och kommundelsnämnderna	<b>SBN/KDN:</b> Riktlinjerna i översiktsplanen används i allt planarbete och planen ska följas upp varje år.
Användningen av olja för tillverkningsprocesser i industrin ska kartläggas.	Kommunstyrelsen genom Energi- och klimatrådsgivningen	Inte prioriterat under 2016 då direktiv från energimyndigheten måste prioriteras.
Kommunen ska verka för att godstransporterna blir effektivare och miljövänligare genom ett förbättrat samarbete mellan kommunen, staten och näringslivet.	Stadsbyggnadsnämnden	<b>KS:</b> miljöstrategi: Ksk har påbörjat en utvärdering av projektet 2017 för att titta på vinster och kostnader av projektet i kommunen. Därefter kommer beslut att tas om Södertälje kommer att fortsätta medverka i Samordande leveranser.
Verka för att drivmedelsstationer i kommunen etablerar pumpar med förnybara bränslen.	Tekniska nämnden	Kan få stor betydelse i ett framtida logistikcentrum i Almnäs.
Verka för att byggherrarna inom Södertälje stadskärnas programområde finansierar en bilpools-etablering med miljöbilar.	Tekniska nämnden	I kommunens nya parkeringspolicy för stadskärnan som KF antog 2016 anges att "Om bilpool inrättas och minst två av åtgärderna nedan vidtas kan parkeringstalet reduceras med 10 %. Inrättas samtliga åtgärder kan parkeringstalet reduceras med 20 %. Åtgärder: 1. Medlemskap i etablerad och välfungerande bilpool garanteras för de boende i minst fem år och årsavgiften för bilpoolen inkluderas i bostadshyran/ avgiften. 2. Kostnad för att hyra parkering särskiljs från bostadshyran. Minst ett månadskort per hushåll i SL-trafiken ingår vid inflyttning i fem år. 3. En cykelpool inrättas för de boende där de får möjlighet att låna lådcyklar, cykelkärvar och elcyklar.
Verka för att en bilpool med miljöbilar etableras i Järna kommundel.	Kommunstyrelsen genom Energi- och klimatrådsgivningen	Inte prioriterat 2016 då direktiv från energimyndigheten måste prioriteras.
Underhålla och snöröja gång- och cykelvägar för att få god framkomlighet året om.	Tekniska nämnden	Genomfört sedan vintern 2012–2013.
Genomföra bättre trafikmätningar för olika trafikantslag: gång, cykel, kollektivtrafik och personbilar för att kunna få ett komplett underlag på om dessa trafikantslag ökar eller minskar.	Tekniska nämnden	SLs trafikförvaltning genomför mätningarna inom kollektivtrafiken. Sbk har infört en fast mätpunkt av cykeltrafiken på Mälärbron. Sbk har under 2015 infört två fasta mätpunkter, Stockholmsvägen och Turingegatan som mäter trafiken dygnet runt. Vi arbetar med att ta fram en trafikmättningsplan (beräknas vara klar under 2016) så att vi kan mäta ett visst antal punkter varje år utöver de mätningar vi gör vid behov/ efterfrågan.

## Energieffektivare kommunal organisation

Delmål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
<p>Energieffektivisera i den kommunala organisationen med 2 procent per år i bebyggelse, transporter, gatubelysning och idrottsanläggningar till 2016. Energiförbrukningen 2012 på dessa områden samlas in från den kommunala organisationen.</p>	<p>Kommunstyrelsen, nämnder och bolag som har transporter samt Telge Fastigheter, Telge Bostäder, Telge Hovsjö, tekniska nämnden och kultur- och fritidsnämnden.</p>	<p><b>KS, Miljöstrategi:</b> Målet är fortsatt prioriterat 2016 och genomförs enligt plan.</p> <p><b>TN:</b> ● Gatubelysning:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• 2013: 13 762 ljuspunkter, 503 kWh/ljuspunkt</li> <li>• 2014: 14 111 ljuspunkter, 469 kWh/ljuspunkt</li> <li>• 2015: 14 321 ljuspunkter, 436 kWh/ljuspunkt</li> <li>• 2016: 14 388 ljuspunkter, 411 kWh/ljuspunkt</li> </ul> <p><b>TB:</b> ● för transporter.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Diesel: +0,2 %</li> <li>• Bensin: -4,7 %</li> <li>• Etanol: -60,4 %</li> <li>• Biogas: -13,9</li> <li>• Sammanlagd: -2,6 %</li> </ul> <p>● Energiförbrukning uppvärmning av fastigheter: -1,4 %</p> <p><b>TH:</b> ● Energianvändning har inte förändrats under 2016. Svart andrahandsuthyrning innebär ofta ökad energiförbrukning till följd av för många inboende personer. Ny resurs skall tillsättas i bolaget med uppgift att fokusera på att lokalisera och åtgärda svart andrahandsuthyrningen.</p> <p><b>TF:</b> ● Vi arbetar och målsätter efter koncernens energi och miljömål som är; -"minska CO<sup>2</sup>-utsläppen med 2 % år fram till 2020 med 2006 som basår". När det gäller energi för uppvärmning så normalårskorrigeras dessa värden för att kunna jämföras över tid och vi följer det på kWh/m<sup>2</sup>/Atemp.</p> <p><b>Telge Nät:</b> ● för transporter. Uppföljning för 2016 pågår. Uppföljningen för 2014 visar en minskning med 7 %. En förklaring är att en stor del av fordonsparken är utbytt till nya bränsleeffektiva fordon. Under 2015 genomfördes en förstudie med GPS i fordonen. Idag har samtliga fordon GPS. Detta bedöms påverka förbrukningen och därmed utsläppen.</p> <p><b>TÅ:</b> ● Inom insamlingsverksamheten har drivmedelsförbrukning minskat. Inom behandlingsavdelningen har drivmedelsförbrukningen ökat, p g a utökad hantering av material.</p> <p><b>Södertälje Hamn:</b> ● -80 % tack vare LED-belysning, bättre styrning på fjärrvärm.</p> <p>● <b>KoF:</b> Energiförbrukningen för nämndens fastigheter ingår i hyran och samtliga fastigheter hyrs av Telge Fastigheter. Därmed är möjligheten att följa upp och påverka förbrukningen begränsad. I den mån det går arbetar alla enheter med att minimera sin energiförbrukning. Vid nyinvestering och utbyte av alla former av belysning väljs energisnåla alternativ.</p>	<p>● En standard för källsortering "Miljönären" är framtagna och genomförd på samtliga skolor och förskolor. Utbildning om hållbarhetsfrågorna har genomförts i samband att Miljönären har etablerats på enheterna. Projektet genomförs inom målet att alla skolor och förskolor ska certifieras enligt Grön Flagg. Arbetet kommer även att omfatta stöd hur elever och personal kan minska energianvändningen genom olika beteendeförändringar.</p> <p>Målet om energieffektivisering är fortsatt prioriterat i organisationen och finns med i förslaget till nytt miljö- och klimatprogram.</p>

Delmål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
Nya kommunala fastigheter och bostäders energiprestanda ska ligga 30 procent under BBR:s, Boverkets byggreglers krav.	Utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, äldreomsorgsnämnden samt Telge Fastigheter, Telge Bostäder och Telge Hovsjö	<p><b>ÄON:</b> inget byggt 2016.</p> <p><b>TB:</b> ● Stockholmsberget som projekterats under året beräknas förbruka 36 % mindre än BBR.</p> <p><b>TH:</b> Inga byggnader har tillkommit under 2016.</p> <p><b>TF:</b> ● Vid nybyggnation så har vi som lägsta krav i projekteringen 30 % under BBRs energikrav. Vårt mål är Green Building standard, vilket är 25 % lägre än BBR. Vi projekterar för 30 % under BBR-standard, för att ha marginaler.</p> <p>När det gäller befintliga fastigheter så skulle det krävas enorma investeringar för att uppnå samma energiprestanda som för de nya fastigheterna. Men vi har ändå detta som mål vid vissa större ombyggnader när det är möjligt.</p> <p><b>UN:</b> Nya förskolor och skolor har anpassat energiprestanda enligt målet.</p> <p><b>KoF:</b> Nämnden förutsätter att Telge Fastigheter vid nyproduktion följer uppsatta regler.</p>	● Minskning av energi-användningen finns med som prioriterat område även framöver i förslaget till nytt miljö- och klimatprogram.
Ta fram en handlingsplan för Grön-IT som baseras på Grön-IT index.	Kommunstyrelsen	<p><b>Ksk/IT:</b></p> <p><b>IT:</b> Något som tangerar grön IT är att vi är mitt i införandet av Office 365 på våra gymnasier och skolor. I Office 365 ingår videosamtalstjänsten Skype for business, som ger skolorna möjligheten att genomföra videomöten på ett smidigt sätt. Det innebär i sin tur att det blir färre resor till och från möten.</p> <p>Det införande projekt som vi har inom hemtjänsten kan ge en något minskad bilkörning.</p> <p>Den egna hemtjänsten kommer att få sin dagliga planering eller rutt i mobil APP:en vilket kan minska körsträckan något. Attendo och Ersta är två privata utförare som arbetar åt kommunen. De kommer att införa egna likande lösningar.</p> <p>Förutom planeringsstöd i telefon kommer vi att införa tid- och insatsregistrering för alla utförarna d v s den interna och de fem externa. SK har även planer på att införa nyckelfri hemtjänst. Då kan bilkörning minska tack vare att omsorgspersonalen vid larm från brukare inte behöver åka och hämta nyckel utan den personal som är närmast kan åka direkt till brukaren och låsa upp med app:en i telefonen.</p>	● <b>Miljöstrategi:</b> Ingen handlingsplan är framtagen men IT-enheten arbetar kontinuerligt med att energieffektivisera.

Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar från nämnd och bolag
Kommunala fastigheter med mycket hög energianvändning ska kartläggas och följas upp.	Telge Fastigheter, Telge Bostäder och Telge Hovsjö	<p><b>TB:</b> Fastigheter har kartlagts, ska börja följas upp under 2017 om tid och resurser finns.</p> <p><b>TH:</b> Om resurser frisätts under 2017 kan en kartläggning på börjas.</p> <p><b>TF:</b> Vi följer och analyserar samtliga våra fastigheters energianvändning per fastighet. I vårt nya driftavtal arbetar vi tillsammans med vår driftentreprenör med att varje år plocka ut 10 st fastigheter som har hög energianvändning. Dessa målsätter vi sedan mot energi och miljömålet fram till 2020.</p>
De fastighetsägande bolagen ska basera investeringar i energikrävande produkter på LCC-kalkyler.	Telge Fastigheter, Telge Bostäder och Telge Hovsjö	<p><b>TB:</b> Inget svar 2016. (Svar 2015: I enlighet med Telges Miljöprogram för byggande och fastighetsförvaltning görs LCC-beräkning vid upphandling av energikrävande produkter.)</p> <p><b>TH:</b> Ej påbörjat under 2016.</p> <p><b>TF:</b> genomförs</p>

## Energieffektivare kommunal organisation (forts)

Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar från nämnd och bolag
Ta fram en handlingsplan för konvertering av bostadshus med direktverkande el som uppvärmning.	Telge Bostäder och Telge Hovsjö	<b>TB:</b> Finns endast ett småhus (2 lgh) med eldningsolja, finns handlingsplan på att byta ut denna men har inte utförts. Kunde ej bytas mot bioolja förra året p g a pannans utformning. <b>TH:</b> Uppvärmning av Telge Hovsjös bestånd sker i huvudsak med fjärrvärme. Det finns dock ett antal fastigheter som värms med direktverkande el. Det rör sig om lägenheter som hyrs ut med kallhyra, vilket gör att det inte finns något ekonomiskt incitament för en konvertering till fjärrvärme.
Energiutmaning mellan den kommunala förvaltningens, Stadshuset och Telgekoncernens kontorsbyggnad.	Kommunstyrelsen och Telge Fastigheter	<b>TF:</b> Bägge dessa fastigheter ligger med i analysen av samtliga våra fastigheters energianvändning. <b>KS, Miljöstrategi:</b> Energiutmaning är inte längre prioriterad. Fokus ligger på arbete med konkreta energieffektiviseringar.
Arbetet med bilpooler inom den kommunala organisationen ska fortsätta i syfte att energieffektivisera transporter, minska antalet fordon samt erbjuda invånare tillträde till personbilarna kvällar och helger.	Tekniska nämnden och Telge AB	<b>TN:</b> Sunfleet driver två bilpooler i Södertälje; en i stadshuset och en på Telges huvudkontor. Dialog förs med Sunfleet ang fossilbränslefria fordon. Ej klart! Utredning pågår om kostnader och utnyttjande av den öppna bilpoolen i stadshuset och att eventuellt ersätta den upphandlade bilpoolen med en bilpool i egen regi. <b>Telge AB:</b> Under året har det funnits en bilpool med en bil tillgänglig dagtid på Telges huvudkontor. Behovet av poolbil har minskat.
Möjliggör i Boka-systemet att mätarställningen på den kommunala organisationens fordon kan rapporteras in i början och slutet av året tillsammans med hyresavin för fordonet.	Tekniska nämnden	<b>TN:</b> Bokasystemet driftsattes under 2016.
Effektivisera transporter till kommunala verksamheter genom färre, bättre planerade och samordnade leveranser.	Kommunstyrelsen och Telge Inköp	<b>TI:</b> inget svar. <b>KS:</b> En utvärdering av Samordnade leveranser har påbörjats för att se vilka kostnader och vinster projektet har genererat.
Starta ett pilotprojekt med cykelpooler i kommunal regi vid stadshuset, Telgekoncernens huvudkontor och Holmfastvägen.	Kommunstyrelsen	<b>KS, Miljöstrategi:</b> Stadshuset har en mindre cykelpool som kan utvecklas och marknadsföras bättre. Åtgärden ingår i arbetsgruppen för resor och transporter.
Undersöka möjligheten att ersätta personbilsresor med gång, cykel, elmoped eller kollektivtrafik inom den kommunala organisationen.	Kommunstyrelsen	<b>KS, Miljöstrategi:</b> Kommunen arbetar med frågorna inom det regionala nätverket Resmart 2. Kommunen har Riktlinjer för tjänsteresor som bör prioriteras och efterlevas i organisationen. En översyn har genomförts av bilpoolen. Kommunen deltar i en Europeisk Cykelkampanj för att uppmuntra cykling i kommunen och organisationen.
Utbilda delar av den kommunala organisations personal i virtuella mötesformer, eco-driving och sambandet mellan beteende, energibesparing och klimatpåverkan.	Kommunstyrelsen och Telge AB	<b>Telge AB:</b> I koncernen går alla nyanställda en grundläggande miljö- och arbetsmiljöutbildning som bland annat berör sambandet mellan beteende, energibesparing och klimatpåverkan. Introduktion och interna utbildningar av Lync/Skype för företag har genomförts av Telges IT-stab. Lync/Skype är ett virtuellt sätt att hålla effektiva möten. <b>KS, Miljöstrategi:</b> Kommunen deltar i det regionala arbetet ResSmart 2 som arbetar med mobility management åtgärder, till exempel virtuella mötesformer. Detta diskuteras även i kommunens arbetsgrupp för resor och transporter.
Skapa ett system för uppföljning av personalens resor.	Kommunstyrelsen	<b>KS, Miljöstrategi:</b> Se svar ovan.
Se över möjligheten att införa bonussystem för de förare inom den kommunala organisationen som kör drivmedelsnålt.	Kommunstyrelsen	<b>KS, Miljöstrategi:</b> Sbk/Driftenheten har tidigare genomfört utbildning i ecodriving. Detta har inte lett till besparingar i körsätt och drivmedelsförbrukning. Åtgärden om bonussystem hänger ihop med målet att systematiskt kunna följa upp drivmedelsförbrukningen för samtliga förare.
<b>Ev övriga åtgärder som genomförts:</b>		

## Energieffektivare kommun

Delmål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
Energianvändningen i kommunen ska minska med en procent per invånare och år. Energianvändningen var 33 235 kWh per invånare 2009.	Kommunstyrelsen genom Energi- och klimatrådgivningen, tekniska nämnden och stadsbyggnadsnämnden.	<b>KS, Miljöstrategi:</b> Den totala slutliga energianvändningen per invånare i Södertälje kommun år 2014 var 31 300 kWh/inv och år 2015 31 800 kWh/inv. En liten ökning har därmed skett mellan dessa år. (källa: SCB).	<p>● Kommunen arbetar kontinuerligt med detta där rådighet finns t ex inom klimat- och energirådgivning och genom exploateringsavtal.</p> <p>Målet finns med i förslaget till nytt miljö- och klimatprogram.</p> <p>(Detta mål är ett övergripande mål som ska följas upp av kommunstyrelsen, d v s miljöstrategerna. Målet är till för att få en fingervisning om, energianvändningen ökar eller minskar i kommunen. De som står som ansvariga kan i viss mån påverka detta men de behöver inte kommentera delmålet.)</p>
Körsträckorna per person i kommunen ska minska med 5 mil per år. År 2010 var körsträckorna per person 574 mil.	Kommunstyrelsen genom Energi- och klimatrådgivningen.	<b>KS, miljöstrategi:</b> 608 mil per person år 2015 vilket innebär en ökning. (Källa: SCB).	<p>● Inom samhällsbyggnadskontoret pågår arbetet med att ta fram en trafik- och parkeringsstrategi för att klara den framtida trafiksituationen samt för att nå kommunens klimat- och miljömål.</p> <p>Kommunens kostnadsfria och opartiska energi- och klimatrådgivning tar alltid upp frågan om transporter (samåkning, bilpooler etc) vid företags- och bostadsrättsföreningsbesök.</p>
Alla byggnader som byggs i kommunen ska ligga under Boverkets Byggreglers krav på specifik energianvändning.	Tekniska nämnden	<b>TN:</b> I Riktlinjer för hållbart byggande vid exploatering i stadskärnan enligt programmet för Södertälje stadskärna 2009–2029 ställs krav på detta. För att kraven på byggnaden ska vara neutrala till val av energisystem för uppvärmning, ställs utöver krav på maximal årsenergi även krav på byggnadens klimatskal i form av maximalt värmeeffektbehov (värmeförlust). Den specifika energianvändningen ska vara högst 70 kWh/m <sup>2</sup> och värmeförlusteffekten högst 20 W/m <sup>2</sup> Atemp.	<p>● Minskning av energianvändningen finns med som prioriterat område även framöver i förslaget till nytt miljö- och klimatprogram.</p>

## Energieffektivare kommun (forts)

Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar från nämnd och bolag
Fjärrkylasystemet/kapaciteten ska byggas ut för att klara dagens kylbehov inom fjärrkyleområdet.	Telge Nät	Flera utredningar har gjorts vilka inte rekommenderar en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla. Detta då efterfrågan är för låg och utgifterna för utbyggnad är för hög, vilket gör att kalkylen olönsam.  En utredning pågår dock i andra delar av Södertälje med andra tekniska lösningar.
Expansion av fjärrkyleområdet ska utredas framförallt inom de östra delarna av kommunen.	Telge Nät	Flera utredningar har gjorts vilka inte rekommenderar en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla. Detta då efterfrågan är för låg och utgifterna för utbyggnad är för hög, vilket gör att kalkylen olönsam.
Minska nätförlusterna i el- och fjärrvärmenäten.	Telge Nät	Detta pågår kontinuerligt i samband med reinvesteringar. Exempelvis pågår ett arbete med att minska returtemperaturen för fjärrvärme.
Där kommunen äger marken ska kommunen reglera i exploateringsavtal om uppvärmningsform om så är möjligt.	Tekniska nämnden	I Riktlinjer för hållbart byggande vid tillkommande exploatering i stadskärnan enligt programmet för Södertälje stadskärna 2009–2029 ställs krav på detta. Energikälla till uppvärmning och tappvarmvatten ska i första hand vara fjärrvärme om inte ett mer energisnålt och miljövänligt alternativ kan presenteras.
Energieffektiva hus främjas i planering och bygglovsgivning, både i befintlig och i ny bebyggelse.	Stadsbyggnadsnämnden och tekniska nämnden.	I stadskärnan görs detta i och med Riktlinjer för hållbart byggande vid tillkommande exploatering i stadskärnan enligt programmet för Södertälje stadskärna 2009–2029. Många byggherrar arbetar redan med kvalitets- och miljöcertifieringssystem där energieffektivitet är en del.
Byta ut kvicksilverlampor till energieffektivare armaturer/lampor.	Tekniska nämnden	Samtliga kvicksilverlampor utbyta till ledlampor år 2018.
Dimmersystem ska utredas och ett försöksområde ska testas för framtida installationer i kommunens gatubelysningsnät.	Tekniska nämnden	Ledlampor ger en större effektivitetsvinst än dimmersystem och finansiering saknas för att installera båda systemen.
Sammanställ goda exempel på energieffektiv samhällsplanering från andra kommuner, nationellt och internationellt.	Kommunstyrelsen och stadsbyggnadsnämnden	<b>KS:</b> Miljöstrategerna bevakar och tar del av goda exempel från andra kommuner och även via nätverket Klimatkommunerna och Södertörnsamarbetet.
Energi- och klimatrådgivningens verksamhetsplan ska fastställas och genomföras.	Kommunstyrelsen och Energi- och klimatrådgivningen	Genomfört. Ex på aktiviteter är: företagsbesök, seminarier och föreläsningar samt klimat/energi/miljöteater för elever och pedagoger.
Anordna en Energidag per år enligt Borgmästaravtalet.	Kommunstyrelsen	Kommunen har genomfört detta vartannat år. I maj 2015 anordnade kommunen, i samarbete med bl a Botkyrka kommun, solseminarier för företag och allmänhet. Detta inom ramen för energi- och klimatrådgivningen.

## Förnybar energiproduktion

Delmål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
Andelen matavfall i hushållens restpåse ska minska. 2011 var andelen matavfall 30 %.	Telge Återvinning	● Detta är lite beroende på hur man räknar. Plockanalyserna från 2016 visar på att andelen rättsorterat matavfall i gröna påsen ligger 67 %. Fortsatta informationsinsatser bedöms som nödvändigt.	● Ett övergripande avfallsmål finns med i det nya förslaget för miljö- och klimatprogrammet.
Förnybar energi från sol och vind som produceras inom den kommunala organisationens verksamheter ska öka. Solvärme ska installeras utanför fjärrvärmenätet. Andelen småskalig förnybar energi från sol var 2009 mindre än 1 MWh och från vind 100 MWh.	Telge Nät, Telge Fastigheter, Telge Bostäder och Telge Hovsjö	<b>TB:</b> ● Installation av 81 kW solceller på taket på fastigheten Lampan. Producerade under 2016 totalt 32,68 mWh. <b>TH:</b> Ingen förnyelsebar el produceras. <b>TF:</b> ● Under 2016 har vi installerat solceller på Västergårds Arena. 2015 installerade vi en solcellsanläggning på Telges huvudkontor där vi under 2016 har följt produktionen av el. <b>Telge Nät:</b> ● Inte påbörjat.	● Detta är ett fortsatt prioriterat mål framöver och finns med i förslaget till nytt miljö- och klimatprogram.
Solcellsförstudien som Södertälje kommun ingår i ska resultera i minst ett projekt.	Kommunstyrelsen och Telge Nät	<b>KS/Miljöstrategi:</b> 2016 på Västergårds arena, se svar ovan från TF. <b>Telge Nät:</b> inget svar.	●
Utreda möjligheten att en biogasanläggning i kommunal och/eller privat regi för produktion av fordonsgas anläggs i kommunen. I samband med detta kartlägga potentialen för biogassubstrat i närområdet.	Kommunstyrelsen och Telge Återvinning	<b>TÅ:</b> ● En substratkartläggning gjordes av Swedish Biogas 2010-09-01. I samband med detta gjordes en investeringskalkyl. Telge AB tog sedan beslutet att inte investera. Frågan har inte varit aktuell sedan dess. Flera andra bolag i Stockholmsområdet utreder för närvarande byggnation av biogasanläggningar.	● Målet får anses vara uppfyllt då TÅ redan genomfört en kartläggning och inte sett någon investeringsmöjlighet samt att andra bolag ser över möjligheten.

Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar från nämnd och bolag
Ge i uppdrag till samhällsbyggnadskontoret att ta fram ett tillägg till översiktsplanen om vindkraft.	Stadsbyggnadsnämnden	Intresset från företag som bygger ut vindkraft har inte visat intresse för Södertäljeområdet. Sbk har inte arbetet med frågan om vindkraft i Södertälje kommun eftersom frågan inte är aktuell.
Genomföra riktade informationsinsatser till olika målgrupper om matavfallssortering.	Telge Återvinning	Generella informationsinsatser har genomförts under 2015. Under 2016 har Telge Återvinning deltagit i ett gemensamt informationsprojekt om matsamling tillsammans med ett flertal stockholmskommuner med syfte att minska matavfallet. Deltagit i Kringelfestivalen och Medborgardagen. Miljönären.
Föra en dialog med LRF i syfte att öka självförsörjningsgraden av energi inom lantbruket.	Kommunstyrelsen genom Energi- och klimatrådgivningen	Inte prioriterat 2016 då direktiv från energimyndigheten måste prioriteras.
Genomföra en informationsträff per år om produktion och försäljning av småskalig energi med fokus på vind- och solenergi.	Kommunstyrelsen genom Energi- och klimatrådgivningen	Ingen specifik informationsträff genomfördes 2016 däremot tas detta ämne upp då klimat- och energirådgivningen träffar företag och privatpersoner. En solkarta har börjats ta fram och kommer att vara färdig maj 2017. Solkartan ger en första inblick i vad potentialen för solceller är på respektive fastighet.

## Medveten konsumtion

Delmål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
All utrustning som köps in ska ha effektiv energianvändning. Det ställs inte generella krav på detta i upphandlingen.	Kommunstyrelsen och Telge Inköp	<b>TI:</b> inget svar. <b>KS, Miljöstrategi:</b> Målet beaktas och prioriteras vid upphandlingar enligt Telge inköp.	●
Minst en återbruksverksamhet ska anordnas i kommunal regi. Det fanns inga kommunala återbruksverksamheter 2012.	Telge Återvinning	<b>TÅ:</b> ● Möjlighet att lämna möbler mm finns nu på Tvetå och Returen. Möblerna säljs sedan av arbetsmarknadscentrum (Södertälje kommun).	● Genomfört redan 2013 men detta kan och bör utvidgas. Finns bra exempel att hämta från andra kommuner. T ex Hässleholm som utvidgat konceptet återbruk och skapat ett Vintagecenter. I Eskilstuna har en galleria öppnat med fokus på återbruk. Ett övergripande avfallsmål finns med i förslaget till nytt miljö- och klimatprogram.
Alla personbilar i den kommunala organisationen ska vara miljöbilar. 2011 var 93 procent av personbilarna i den kommunala organisationen miljöbilar.	Tekniska nämnden	<b>TN:</b> Andelen miljöbilar är 30,3 procent av totalt 217 personbilar och 166 lätta lastbilar.	● Mål om att fortsätta arbetet för att ytterligare satsa på fler miljövänliga fordon och fossilfritt bränsle finns med i förslaget till nytt miljö- och klimatprogram.
Den kommunala organisationen ska börja köpa in eldrivna fordon och inköpen av dessa ska sedan successivt öka. 2011 fanns inga eldrivna fordon i den kommunala organisationen.	Kommunstyrelsen, Telge AB och tekniska nämnden	<i>Supermiljöbilar</i> • 8 hybridbilar El/Bensin (+3 beställda) • 10 El-Golfar (+2 beställda) <i>Skattebefriade miljöbilar</i> • 20 Gas/bensin <i>Övriga bilar</i> • Dieselbilar som körs på HVO-100 diesel och Evolution diesel. <b>KS, Miljöstrategi:</b> Målet är prioriterat och styrs enligt riktlinjerna för fordon och drivmedel. Organisationen samverkar med Telge Nät, Telge Fastigheter och Telge Bostäder för att utveckla elinfrastrukturen i kommunen. Laddstolpar är etablerade på strategiska platser i kommunen för att möjliggöra verksamheter och medborgare att välja elfordon. Kommunen har tillsammans med andra kommuner fått medel från Klimatklivet för att stötta bostadsrättsföreningar att investera i laddstolpar. I april 2017 genomför kommunen tillsammans med leverantörer ett eget seminarium "Fixa laddplats". <b>Telge AB:</b> Telgekoncernen använder bilar som kommunen tillhandahåller. Kommunens driftenhet är ansvariga och håller i denna fråga.	● Detta mål är av största vikt för om organisationen ska nå målet om att bli en fossilbränslefri organisation.

Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar från nämnd och bolag
Ny elektronisk utrustning ska köpas in på grundval av förteckningar som Statens energimyndighet tillhandahåller och som innehåller energieffektiva produktspecifikationer.	Kommunstyrelsen och Telge Inköp	<b>TI:</b> inget svar. <b>KS, Miljöstrategi:</b> Målet har beaktats vid upphandlingar enligt Telge inköp. Särskilt goda exempel är: Installation av solcellsanläggning på Telges huvudkontor.
När ny elektronisk utrustning köps in ska den ha effektiv energianvändning i alla lägen, även i viloläge.	Kommunstyrelsen och Telge Inköp	<b>TI:</b> inget svar <b>KS, Miljöstrategi:</b> Målet är beaktat av Telge inköp.
Exemplar av elbil, elmoped och elcykel ska finnas till utlåning för provkörning av beställare av fordon.	Kommunstyrelsen och tekniska nämnden	<b>TN:</b> Riktlinjerna för fordon och drivmedel styr mot ökat användande av elbilar. <b>KS, Miljöstrategi:</b> Målet är prioriterat för att visa hur enkelt det är att köra elfordon i verksamheterna.
<b>Ev övriga åtgärder som genomförts istället/utöver ovanstående:</b>		



## Kolsänkor

Delmål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
Att möjligheten att minska mängden koldioxid i luften genom en medveten skötsel av mark och skog lyfts fram som en viktig åtgärd i klimatarbetet.	Kommunstyrelsen, tekniska nämnden och Telge AB	<b>TN:</b> Sbk:s arbete enligt skogskötselplanen innebär att äldre skog avverkas och ersätts med yngre träd som tar upp mer koldioxid. <b>Telge AB:</b> Telge AB har inte utförare eller uppföljningsansvar i denna fråga.	● Kommunens aktiva skötsel av skogen tillsammans med övrigt arbete med parkmark och naturvård är ett pågående arbete med att minska och lagra mängden koldioxid.

Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar från nämnd och bolag
En kartläggning ska göras över hur mängden koldioxid i luften kan minskas genom skötseln av den kommunala organisationens natur- och parkmark samt åkermark.	Kommunstyrelsen och tekniska nämnden	<b>TN:</b> Någon kartläggning är inte aktuell på kort sikt. Samhällsbyggnadskontoret har inte ekonomiska eller kompetensmässiga förutsättningar att genomföra en kartläggning 2017. <b>KS:</b> Ej prioriterat utifrån samma anledningar som tekniska nämnden anger.
En kartläggning ska göras över hur träbyggnader kan netto inlagra koldioxid samt visa på goda exempel på byggnader i trä.	Stadsbyggnadsnämnden	Ej genomförts.
En kartläggning ska göras av möjligheten att använda konceptet med östersjövänlig mat som kolsänka.	Kommunstyrelsen och utbildningsnämnden	<b>KS, Miljöstrategi:</b> Ingen specifik kartläggning har genomförts under 2016 även om den östersjövänliga mat som serveras i de offentliga köken i kommunen i sig bidrar till mindre utsläpp av koldioxid i jämförelse med en kost som baseras på mer kött och mindre fokus på säsongsanpassade råvaror. <b>UN:</b> inget svar.

## MÅLOMRÅDE:

# Bebyggelse och transporter

## VI PLANERAR FÖR ETT LÅNGSIKTIGT HÅLLBART SÖDERTÄLJE

Inom detta område täcks följande nationella miljömål in: begränsad klimatpåverkan, frisk luft, giftfri miljö, god bebyggd miljö, bara naturlig försurning och skyddande ozonskikt.

Mål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
<p>Utemiljön vid samtliga förskolor och skolgårdar ska på sikt anpassas enligt antaget program för utemiljö. Detta för att trygga barnens miljö och möjlighet till inlärning.</p> <p><b>Nuläge:</b> Utemiljön varierar idag mellan gårdarna. Kartläggning kommer visa på vad som behöver åtgärdas angående t ex bullernivåer.</p>	<p>Utbildningsnämnden, kommunalnämnderna, miljönämnden, Telge Fastigheter</p>	<p><b>UN:</b> ● En plan med prioritering av åtgärder enligt utemiljöplanen har beslutats. Medel har avsatts i KF/KS-investeringar som möjliggör att genomföra åtgärder enligt planen.</p> <p><b>TF:</b> Arbete pågår. Ett program för utemiljön vid skolgårdarna är framarbetat; –"Standard och utformning på förskole- och skolgårdar". Detta program ingår i våra projekteringsanvisningar som en naturlig del av ett byggprojekt. Det finns även avsatt budget för renovering &amp; upprustning av befintliga gårdar. Dessa arbeten utförs nu enligt en prioriteringslista.</p> <p><b>MN:</b> ● Utbildningsnämnden har antagit ett program för utemiljö där man beskriver vilka kriterier som förskole- och skolgårdar ska uppfylla. Sedan har de gjort en prioritering av skolgårdar och valt ut dem som är värst, dessa ska åtgärdas först. Miljökontoret var med när programmet utformades, men inte i prioriteringen eller i fortsatta åtgärder.</p>	<p>● Barns utemiljöer är fortsatt prioriterat framöver och en modifiering av detta mål finns med i förslaget till nytt miljö- och klimatprogram.</p>
<p>Gång- och cykelvägarna ska årligen genomgå utbyggnad och upprustning inom och mellan tätorterna samt till andra viktiga besökspunkter. Detta för att bidra till målet att Södertälje ska bli en fossilbränslefri kommun samt uppnå mål om ökad folkhälsa bland medborgarna.</p> <p><b>Nuläge:</b> År 2011 var gång- och cykelbanorna ca 116 km.</p>	<p>Tekniska nämnden, kommunalnämnderna</p>	<p><b>TN/KOMMUNELSNÄMNDERNA:</b> Kommunens cykelplan inklusive cykelkarta antogs 2013 och reviderades 2015.</p> <p>Kommunens cykelräknare vid Mäljarbron uppmätte</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• år 2014: 202 000 cykelpassager,</li> <li>• år 2015: 187 000 och år 2016: 138 000.</li> </ul> <p>Det uppmätta, minskade antalet passager förklaras av att vintern 2015 var is- och snörök och därför svår för cyklisterna och under 2016 var det problem med indikeringen i cykelmätaren.</p> <p>Cykelräknaren visar också CO<sup>2</sup>-reduktionen när man cyklar.</p> <p>Vid utbyggnad av GC-vägar prioriteras felande länkar för att binda ihop cykelstråken.</p> <p>Sedan 2014 har det byggts 9,5 km GC-väg varav</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• i stadskärnan: 2,6 km,</li> <li>• efter expl.väg. 4,6 km,</li> <li>• övr. kommun: 2,3 km.</li> </ul> <p>I dec 2016 fanns totalt 177 km GC-vägar i kommunen.</p>	<p>● Målet är uppnått för 2016 och fortsatt satsning på gång och cykel finns med i förslag till nytt miljö- och klimatprogram.</p>

Mål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
<p>Luften i Södertälje stadskärna ska förbättras. Dygnsmedelvärde av PM10 ska inte överstiga 35 mikrogram per m<sup>3</sup> luft mer än 35 ggr per år.</p> <p><b>Nuläge:</b> Miljökvalitetsnormen (MKN) för PM 10 har under de senaste tre åren, förutom 2010, överskridits på Turingegatan. Detta innebär att halten av PM10 per dygn har överskridit 50 mikrogram/m<sup>3</sup> luft mer än 35 ggr/år. Beräkningar som utförts av Stockholm och Uppsala läns Luftvårdsförbund (LVF) visar på att risk för överskridande av MKN även finns vid Stockholmsvägen, Birkakorset.</p>	<p>Tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden, miljönämnden</p>	<p><b>MN:</b> ● Miljökvalitetsnormen för PM10 överskreds inte på Turingegatan eller vid Birkakorset, Stockholmsvägen, under 2016.</p> <p>Beräkningar utförda av Östra Sveriges Luftvårdsförbund gällande år 2015 redovisades under hösten 2016. Dessa visar att miljökvalitetsnormen för partiklar (PM10, dygnsvärde) fortfarande riskerar att överskridas utefter en del hårt trafikerade gator och vägar i Södertälje. Det finns även risk att miljökvalitetsnormen för kvävedioxid överskrids. Det bedöms främst bero på att antalet dieseldrivna fordon har ökat.</p> <p>Tekniska nämnden har under 2015 beställt ett fordon för att kunna lägga ut dammbindningsmedel under de perioder då det finns risk för överskridanden av PM10-halter. Det kommer att levereras under våren 2017.</p> <p><b>TN:</b> Arbetet med att få ner partikelhalterna pågår. Arbetet utgår från Länsstyrelsens åtgärdsprogram.</p> <p>2016 klarades miljökvalitetsnormen vid kommunens båda mätstationer (Turingegatan och Stockholmsvägen). Under 2015–2016 lades en ny hårdare och slitstarkare beläggning på delar av det berörda stråket samt vissa sidogator för att på så vis minska halterna. En ny lastbil med spridarutrustning är inköpt och används för dammbindning under våren 2017 på stråket Stockholmsvägen–Birkakorset–Mälarbron–Turingekorset. Dammbindning sker efter prognos från en PM10 prognosmodell framtagna under 2016–2017. En mätstation för NO2 vid Turingegatan sattes i drift vid slutet av december 2016, och halterna utvärderas under 2017. Åtgärderna 2017 koncentreras till dammbindning. Planering och införande av luftkvalitetsmätningar i stadskärnan kommer att ske under 2017.</p>	<p>● Ett pågående arbete som är stort och komplext och trots att det just nu är tveksamt att målet nås med nuvarande åtgärder så gör kommunen det som krävs. Målet är fortsatt prioriterat och finns med i förslaget till nytt miljö- och klimatprogram.</p>
<p>Kommunen ska vara drivande i att öka den årliga resandelen i kollektivtrafiken. Detta för att bidra till kommunens övergripande mål om kraftigt reducerade växthusgasutsläpp.</p> <p><b>Nuläge:</b> Av alla resor i kommunen står kollektivtrafiken för 12 %.</p>	<p>Kommunstyrelsen, tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden</p>	<p><b>TN/SBN:</b> I trafikstrategin för Södertälje kommun finns detta mål med i arbetet. Målet kräver även aktivt deltagande av Trafikförvaltningen för ett lyckat resultat.</p>	<p>● Arbetet fortsätter och att öka andelen kollektivtrafikresenärer finns med i förslag till nytt miljö- och klimatprogram.</p>
<p>Större områden med nybyggnation, omfattande mer än 50 bostäder eller mer än 100 arbetsplatser, bör inom rimlig tid ha god tillgänglighet till kollektivtrafik.</p>	<p>Kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden, kommunalnämnderna</p>	<p><b>TN/SBN/kommundelsnämnderna:</b> I trafikstrategin för Södertälje kommun finns detta mål med i arbetet. Målet kräver aktivt deltagande av Trafikförvaltningen för ett lyckat resultat.</p>	<p>● Arbetet fortsätter och att öka andelen kollektivtrafikresenärer finns med i förslag till nytt miljö- och klimatprogram.</p>

Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar från nämnd och bolag
<p>Utemiljön på skolor och förskolor ska kartläggas utifrån programmet för utemiljö avseende t ex buller. En tidsatt handlingsplan med åtgärder och kostnader ska ha inkommit till berörda senast den 31 december 2015.</p>	<p>Utbildningsnämnden, kommunalnämnderna, miljönämnden; Telge Fastigheter</p>	<p><b>UN/kommundelsnämnderna:</b> En plan med prioritering av åtgärder enligt utemiljöplanen har beslutats. Medel har avsatts i KF/KS-investeringar som möjliggör att genomföra åtgärder enligt planen.</p> <p><b>MN:</b> Utemiljöprogrammet samt handlingsplan med åtgärder och kostnader har tagits fram och fastställts av utbildningskontoret. Åtgärder pågår på utbildningskontoret.</p> <p><b>TF:</b> Inventering av samtliga skolgårdar är utförd. Se även svaret gällande utemiljö på förskole- och skolgårdar.</p>
<p>Senast 2013 ska cykelplanen revideras. Fysisk utveckling av cykelnätet ska framgå lika tydligt som hur intresset för cykling bland medborgarna ska öka. Säkerheten för cyklister och andra trafikanter som berörs av cykelvägar ska beaktas.</p>	<p>Tekniska nämnden, stadsbyggnadsnämnden</p>	<p><b>TN:</b> Cykelplanen reviderades och en ny antogs 2013. En ny revidering av cykelkartan planeras 2018.</p>

## Bebyggelse och transporter (forts)

Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar från nämnd och bolag
Handlingsplan för ett hållbart transportsystem ska tas fram. Handlingsplanen ska innehålla både infrastruktur- och påverkansåtgärder som är tids- och kostnadsuppskattade.	Tekniska nämnden	<b>TN:</b> Pågående arbete med trafik- och parkeringsstrategin har högsta prioritet. En parkeringsstrategi för stadskärnan (del I) antogs av KS/KF 2016. Arbetet med del II pågår.
Kommunen ska tillsammans med SL, Nobina och de större företagen i kommunen samarbeta kring att öka användandet av kollektivtrafik.	Kommunstyrelsen, stadsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden	<b>TN:</b> Kollektivtrafiken har byggts ut med fler avgångar till/från stora arbetsplatser. Sbk träffar de stora arbetsgivarna (inkl kommunen) regelbundet (mars och oktober) för att diskutera behov/insatser.
Utreda förutsättningarna för att använda planeringsverktyget Grönnytefaktorn för kompensation för hårdgjorda ytor vid nybyggnation.	Stadsbyggnadsnämnden	<b>SBN:</b> I "Riktlinjerna för hållbart byggande vid tillkommande exploatering i stadskärnan enligt programmet för Södertälje stadskärna 2009–2029" (sid 5) finns riktlinjer för grönytor och dagvatten. I övrigt finns det inte några planer på att ta upp grönytefaktorn för tillfället.
En trädplan för plantering av träd i gaturum och tätbebyggelse ska upprättas	Tekniska nämnden	<b>TN:</b> Sbk har fokuserat på att genomföra åtgärder snarare än att skapa en plan/program. Under 2016 har kontoret bytt ut träd som mår dåligt och anlagt växtbäddar i staden som ger träden goda förutsättningar att växa. Det sker bl a i stadskärneprojektet. Tidigast år 2017 kan arbetet med en trädplan påbörjas.
Planera och genomföra säkra och miljöanpassade trafikmiljöer vid skolorna såväl vad gäller investeringar som påverkansåtgärder för att minska skjutsandet av barn med bil	Kommunstyrelsen, kommundelsnämnderna, stadsbyggnadsnämnden, utbildningsnämnden, tekniska nämnden, Telge fastigheter	<b>TN/KDN:</b> I trafiksäkerhetsarbetet fortsatte prioriteringen av skolvägar och avlämningsplatser vid skolor och förskolor under 2016. För att projektet ska verka fullt ut krävs också samarbete med Telge Fastigheter/ utbildningsnämnden och att påverka beteenden hos föräldrar/barn. <b>UN:</b> Åtgärden kräver finansiering som inte finns på berörda skolnämnder i dagsläget. I budgetsammanhang och vid nybyggnationer får frågan beaktas. <b>TF:</b> Arbete pågår. Inventering av samtliga skolgårdar är utförd. Se även svaret gällande utemiljö på förskole- och skolgårdar. Vid nybyggnad tas stor hänsyn och omgivningarna runt skolor projekteras med hänsyn till detta.
För att minska partikelhalterna och luftföroreningarna i centrala Södertälje ska tekniska nämnden fortsätta att utvärdera de försök* som pågår utefter sträckan Stockholmsvägen-Birkakorset-Turingegatan och implementera fungerande åtgärder i övriga delar av Södertälje kommun.	Tekniska nämnden	<b>TN:</b> Se svaret ovan om hur luften i stadskärnan ska bli bättre.

## MÅLOMRÅDE:

# Konsumtion och beteende

## I SÖDERTÄLJE TAR VI VARA PÅ VÅRA RESURSER

Inom detta område täcks följande nationella miljömål in: giftfri miljö, ett rikt odlingslandskap, god bebyggd miljö.

Mål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
<p>Varor som upphandlas inom den kommunala organisationen ska genomgå uppföljning för att säkerställa att fastställd miljöhänsyn tagits i upphandlingsprocessen.</p> <p><b>Nuläge:</b> 2011 finns ingen uppföljning</p>	Kommunstyrelsen, Telge Inköp	<p><b>TI:</b> inget svar</p> <p><b>KS/Miljöstrategi:</b></p> <p>Målet och åtgärden är inte genomförd men bör prioriteras för att kommunen ska klara miljömålen för organisationens konsumtion. Upphandlingar inom områden som genererar stor miljöpåverkan (t ex klimat och gifter) bör prioriteras. Kommunorganisationen och Telge inköp bör ta ett gemensamt ansvar att ställa och följa upp miljökrav för kommunens verksamheter och bolag.</p>	<p>● Målet finns med i förslag till nytt miljö- och klimatprogram.</p>
<p>Andelen av kommunens ekologiska livsmedelsinköp ska årligen öka för att Södertälje fortsatt ska vara en av de 3 främsta kommunerna inom detta område.</p> <p><b>Nuläge:</b> I maj 2012 är alla kommunägda kök KRAV-certifierade och de ekologiska livsmedlen i hela den kommunala organisationen uppgår till 40,3 %.</p>	Utbildningsnämnden, kommundelsnämnderna	<p><b>UN, KDN:</b> ●</p> <p>Södertälje kom på en delad andra plats i ekomatsligan år 2016 (baseras på 2015 års inköp). 2016 var andelen ekologiska inköp 56,2 % (57,1% 2015).</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Bananer (%) ..... 82 % (78,1 2015)</li> <li>• Kaffe (%) ..... 96 % (99 2015)</li> <li>• Te (%) ..... 75 % (65,8 2015)</li> <li>• Kakao (%) ..... 93 % (95,5 2015)</li> </ul> <p>Tillgång på Fairtrade/Ekologiska bananer är i dagsläget begränsad hos vår grossist. Te uppnås inte till hundra procent på grund av att det finns produkter inom ramavtalet som inte uppnår Fairtrade certifieringens krav, detta justerades under HT2016 då enbart Fairtrade-märkta teer finns att köpa från avtal.</p>	<p>● Något sjunkande ekologisk procentandel år 2016 (som främst beror på ökade kostnader för leveranser av livsmedel) men kommunen kom på delad andra plats vilken är den bästa placeringen sedan 2012 års ranking (baserades på inköp för 2011). Rankingens baseras dock på inköp för 2015.</p> <p>I slutet av maj presenteras rankingens som baseras på resultatet för 2016 års inköp.</p> <p>Målet är fortsatt prioriterat och finns med i förslag till nytt miljö- och klimatprogram.</p>
<p>Södertälje kommun ska verka för upphandlingssätt som gynnar lokalt odlade och lokalt producerade produkter.</p> <p><b>Nuläge:</b> Mindre än 1 % av livsmedlen som konsumeras inom den kommunala organisationen produceras i kommunen.</p>	Kommunstyrelsen, Telge inköp	<p><b>TI:</b> Inget svar</p> <p><b>KS/miljöstrategi:</b> Inom projektet Matlust arbetar kost-enheten med att återinföra svenskodlade produkter i de kommunala köken. Detta bland annat för att på sikt skapa en marknad för dessa istället för importerade grödor som vitt ris.</p>	<p>● Arbetet fortsätter och i detta ingår även att se hur kommunen bäst kan genomföra detta utifrån lagen om offentlig upphandling (LOU).</p>
<p>Andelen matavfall i restpåsen ska årligen minska.</p> <p><b>Nuläge:</b> 2011 var andelen matavfall i restpåsen 30 %.</p>	Telge Återvinning, miljönämnden	<p><b>TÅ:</b> ● Detta är lite beroende på hur man räknar. Plockanalyserna från 2016 visar på att andelen rättssorterat matavfall i gröna påsen ligger på 67 %. Fortsatta informationsinsatser bedöms som nödvändigt.</p> <p><b>MN:</b> Under 2016 lanserades Hållbarhetsportalen, där invånarna kan hitta tips kring återvinning. Hösten 2016 började Naturcentrum utbilda lärare och annan personal i skolorna om källsortering och återvinning kopplat till källsorteringssystemet "Miljönären". Satsningen fortsätter under 2017. Miljökontoret ser inte några fler möjligheter att verka för målet.</p>	<p>● Ett övergripande avfalls mål finns med i förslaget för nytt miljö- och klimatprogram.</p>

## Konsumtion och beteende (forts)

Mål	Ansvar	Status och kommentar	Sammanvägande målstatus och ev kommentar av miljöstrateg
<p>Södertäljes skolor och förskolor ska arbeta strukturerat med hållbar utveckling ur barns perspektiv. Innan 2016 ska alla Södertäljes skolor och förskolor vara certifierade enligt Grön Flagg eller bedriva likvärdigt arbete.</p> <p><b>Nuläge:</b> I augusti år 2012 är 16 förskolor och 5 skolor certifierad enligt Grön flagg.</p>	Utbildningsnämnden, kommunalnämnderna	<p><b>UN och kommunalnämnderna:</b> ● Fem grundskolor är certifierade enligt grön flagg. Vidare genomförs ett källsorteringsprojekt omfattande samtliga förskolor och skolor, kallat Miljönären.</p> <p>Hållbar utveckling är ett ständigt aktuellt perspektiv in om förskolan. Det finns inskrivet i läroplanen att förskolan ska lägga stor vikt vid miljö- och naturvårdsfrågor där ett ekologiskt förhållningssätt och en positiv framtidstro är viktiga faktorer. Flera förskolor är fortfarande certifierade enligt grön flagg men ett allt större arbete läggs på användandet av återvunnet material och naturmaterial. Detta i kombination med insatser för en giftfri förskola. I Södertälje finns det kommunövergripande ReMidacentret där det bland annat sker kompetensutveckling inom området hållbar utveckling. Där kan man även hämta rest- och spillmaterial som kan användas i barnens lek och projekterande. Jordens resurser är begränsade och ett sätt att ta ansvar för en hållbar utveckling är just att ta vara på material istället för att slänga det, och att ge olika material nya användningsområden.</p> <p>Miljöstrategi har köpt en webbutbildning för en giftfri förskola. Syftet är att utbilda personalen på förskolan och ge dem verktyg för att förskolorna ska bli giftfria.</p>	● Mål om att öka kunskapen om hållbar utveckling finns med i förslaget till nytt miljö- och klimatprogram.
<p>Södertälje kommun ska vara en ren och snygg kommun där invånarna känner sig trygga. Kommunens betygsindex inom trygghet, renhållning och sophämtning ska vara över kommungenomsnittet.</p> <p><b>Nuläge:</b> Enligt SCB:s medborgarenkät 2011 är betygsindexet för renhållning, sophämtning och trygghet statistiskt lägre jämfört med genomsnittet för kommunerna i samma storleksklass (fler än 50 000 invånare). År 2011 var antalet 8,04 skräpföremål/10 m<sup>2</sup></p>	Kommunstyrelsen, tekniska nämnden, Telge Återvinning, Telge Bostäder, Telge Fastigheter	<p><b>TN:</b> Skräpmätning genomfördes 2014. Åtgärder har genomförts åren 2015–2016 i ett antal tunnlår med målning och bättre belysning. Även busk- och slyröjning har genomförts.</p> <p>Arbetet med att omhänderta och polisrapportera dumpningar i t ex naturmark fortsätter. Även vårstädningar med föreningar och tätt samarbete med Telge Tillväxt för olika insatser fortsätter.</p> <p><b>TB:</b> Inget svar.</p> <p><b>TF:</b> ● Arbete pågår. På kvartersmark som TF ansvarar för finns upphandlat avtal om yttre skötsel där renhållningsarbete är en del av arbetsuppgifterna.</p> <p><b>TÅ:</b> Inget svar</p> <p><b>KS:</b> År 2016 genomfördes ingen medborgarenkät från SCB för Södertälje kommun, nästa enkät genomförs år 2017.</p>	● Ett övergripande avfallsmål finns med i förslaget till nytt miljö- och klimatprogram.
<p>Mängden inköpt kött, framför allt från konventionellt uppfödda djur, ska minska till förmån för kött från betande djur och andra näringsriktiga livsmedel. Detta för att uppnå målet om reducerade växthusgasutsläpp.</p> <p><b>Nuläge:</b> Mängden inköpt kött till kommunens verksamheter var år 2011; 139 360 kg. Under första halvåret av 2012 var mängden; 79 397 kg.</p>	Utbildningsnämnden	<p><b>UN:</b> ● Kostenheten har som mål att skola och förskola som mest ska servera 50 gr kött/elev/dag.</p> <p>Andel kött/elev/dag år 2016: 48 gram/elev/dag vilket innebär att målet är uppfyllt för år 2016.</p> <p>Kommunen ligger bland de främsta i landet vad gäller att inhandla kött förenligt med svensk lagstiftning tack vare att man arbetar utifrån "östersjövänlig mat"- konceptet. Detta kommer kommunens måltidsverksamheter fortsätta med.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Andelen svenskt kött uppgick till 81,2 % år 2016 (83 % år 2015).</li> <li>• Svensk fågel: 69 % (70 % år 2015).</li> <li>• Ca 50 % av alla inköp av kött från betande djur är ekologiska.</li> </ul>	● Att mäta enligt mängd inköpt kött blir missvisande vid ökat elevantal. Jämförande siffra ändras till gram/måltid/inskriven elev. Detta föreslås prioriteras framöver i förslaget till nytt miljö- och klimatprogram.
<p>Minst en återbruksverksamhet ska anordnas i kommunal regi.</p> <p><b>Nuläge:</b> Det finns inga kommunala återbruksverksamheter idag.</p>	Telge Återvinning	<p><b>TÅ:</b> ● Möjlighet att lämna möbler mm finns nu på Tveta och Returen. Möblerna säljs sedan av arbetsmarknadscentrum (Södertälje kommun).</p>	● Ett övergripande avfallsmål finns med i förslaget för nytt miljö- och klimatprogram.

Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar från nämnd och bolag
Södertälje kommun och Telge koncernen ska tillsammans aktivt arbeta för att öka medborgarnas och företagarnas kunskap och engagemang inom miljöfrågor	Kommunstyrelsen, Telge, kultur- och fritidsnämnden, arbetslivsnämnden	<b>Telge AB:</b> Se bolagens svar. <b>KoF:</b> Verksamheten på friluftsmuseet Torekällberget har genom sin form en naturlig påverkan på medborgarnas kunskap om miljöfrågor. I övrigt pågår inte aktivt arbete med denna fråga i organiserad form och nämnden behöver utveckla sitt arbete inom detta område. <b>KS:</b> Miljöstrategen tillsammans med Telge Fastigheter har genomfört projektet Miljönären för alla skolor och förskolor. Syftet är att lära eleverna källsortering och hållbar utveckling. Projektet omfattar även utbildning av såväl barn som pedagoger för att öka kunskaperna om vikten att avspara energi. Miljöstrategen har inom energi- och klimatrådgivningen erbjudit elever i grundskoleåldern en musikteaterföreställning med temat miljö/energi/klimat samt kortspel som tar upp hållbar utveckling ur ett brett perspektiv. <b>ALN:</b> -
I samverkan med berörda aktörer utreda möjligheter till avfallsminimering och återbruk	Kommunstyrelsen, tekniska nämnden, Telge Återvinning	<b>TÅ:</b> Möjlighet att lämna möbler mm finns nu på Tveta och Returen. Möblerna säljs sedan av arbetsmarknadscentrum (Södertälje kommun). <b>TN:</b> Det pågår flera projekt inom avfallsminimering i kommunen just nu. Weda återbruk som drivs av arbetsmarknadsenheten har ett samarbete med Telge Återvinning för att öka återbruk av uttjänta produkter som kommer in till återvinningscentralerna. Kostenheten har ett fungerande arbete med att jobba mot matsvinn i skolor och förskolor. Prioriterade frågor de kommande åren är att intensifiera arbetet med kompetensutveckling hos alla nyckelintressenter samt se över infrastrukturen för återbruk.
Kommunen ska vidta åtgärder för att få illegala dumpningsplatser att upphöra och nedskräpningen att minska.	Kommunstyrelsen, tekniska nämnden, Telge Återvinning, Telge Bostäder, Telge Fastigheter	<b>TN:</b> Samarbetet mellan kommunen, Telge Återvinning och fastighetsbolagen har stärkts genom att en avfallssamordnare har anställts på Sbk. Även här är det prioriterat de kommande åren att intensifiera arbetet med att kompetensutveckla alla nyckelintressenter samt att se över infrastrukturen för grovavfall. Det ska vara lätt att göra rätt både för hushåll och för företag. <b>TB:</b> inget svar. <b>TF:</b> Ej aktuellt. <b>TÅ:</b> Se svar från tekniska nämnden, Telge Bostäder och Telge Fastigheter. <b>TH:</b> Stora problem i området med dumpning av grovsopor. Särskilt fokus läggs på att lösa "sopfrågan" under 2017.
För en effektivare samordning av leveranser ska transporter om möjligt upphandlas separat och avtal ska ses över.	Kommunstyrelsen, Telge Inköp	<b>TI:</b> Klausuler finns med i avtal. <b>KS:</b> Kommunen har sedan 2015 deltagit i Samordnade leveranser. Projektet utvärderas under 2017 för att KS sedan ska ta ställning till fortsättning av projektet.
En nulägesanalys av de miljökrav som ställs vid upphandling ska genomföras. Detta ska påbörjas inom de prioriterade områdena: fordon och transporter, livsmedel och fastigheter	Kommunstyrelse, Telge Inköp	<b>TI:</b> Trsp 11/12 Egna krav – inga MSR Fastigheter 1/1 Egna krav Inga livsmedelsupphandlingar under året. <b>KS/Miljöstrategi:</b> Åtgärden inte genomförd, föreslås prioriteras framöver.
Mål (i procent) ska sättas för att öka andelen miljökrav som ställs vid upphandlingen. Detta ska påbörjas inom de prioriterade områdena: fordon och transporter, livsmedel och fastigheter.	Kommunstyrelsen, Telge Inköp	<b>TI:</b> Inte TI, verksamheten äger detta krav. <b>KS/Miljöstrategi:</b> Åtgärden har inte genomförts p g a att det inte finns ett nuläge (antal miljökrav) att utgå ifrån och jämföra med. Åtgärden föreslås prioriteras för att kommunen ska nå sina miljö- och klimatmål inom upphandling som har stor miljöpåverkan.
En kommunal avfallsplan ska tas fram senast 2013.	Tekniska nämnden	<b>TN:</b> Kommunens nya avfallsplan antogs 2014. Bl a har olika aktörers ansvar gjorts tydliga. Under 2016 har planen implementerats och följts upp av kommunens nya avfallssamordnare. <b>KS/miljöstrategi:</b> Miljöstrategerna deltar i arbetet med avfallsplanen.
Samarbetet mellan miljökontoret och Telge återvinning ska stärkas i syfte att öka andelen insamlat biologiskt avfall från storkök och restauranger och andra verksamheter.	Miljönämnden, Telge Återvinning	<b>MN:</b> Hösten 2016 påbörjades ett samarbete med Telge Fastigheter, där Naturcentrum utbildar lärare och annan personal i skolorna om källsortering och återvinning kopplat till källsorteringssystemet "Miljönären". <b>TÅ:</b> Genomförs med början 2017.

## Konsumtion och beteende (forts)

Föreslagna åtgärder	Ansvar	Kommentar från nämnd och bolag
Samtliga aktörer inom undervisningssektorn, från förskola till gymnasium och vuxenutbildning, ska senast 2014, erbjudas undervisningspaket för att bättre förstå det ekologiska kretslopps-samhället och dess funktioner; Östersjövänlig mat, Ekologiskt Kretsloppsjordbruk och Ekologiskt Kretsloppssamhälle i sig.	Kommunstyrelsen, utbildningsnämnden, miljönämnden, arbetslivsnämnden	<p><b>MN:</b> Vid terminsstarten i augusti 2014 höll Naturcentrum en studiedag för Fornbackaskolans lärare ihop med Sara Jervfors, kostchef. Tema var tre nya ledord för skolan; "Upptäcka", "Utforska" och "Utveckla". De gjorde övningar om att utforska sin närmiljö och vilka pedagogiska möjligheter som finns. I augusti 2015 hölls en fortsättning för alla skolans lärare på temat lärande för hållbar utveckling och planetens gränser (ca 80 lärare). Samarbetet fortsatte under 2016 med utbildningsdag om utomhuspedagogik med koppling till hållbar utveckling med 25 deltagare.</p> <p>Hösten 2016 påbörjades ett samarbete med utbildningskontoret där Naturcentrum utbildar lärare och annan personal i skolorna om källsortering och återvinning kopplat till källsorteringssystemet "Miljönären". Satsningen fortsätter under 2017.</p> <p><b>ALN:</b> Yrkehögskoleutbildningar som är inriktade på hållbarhet inom trädgårdsnäring och inom restaurang och storkök genomförs.</p> <p><b>KS:</b> Inom Eu projektet Agri Urban har samhällsbyggnadskontoret, Destination Södertälje och miljöstrategen fortsatt arbetet med att öka förståelsen och sprida konceptet vidare till 10 partnerstäder i Europa. Agri Urban syftar till att skapa sysselsättning i de gröna näringarna genom nya innovativa grepp för odling i kommunen. Projektet pågår till våren 2018.</p>
Genomföra ett pilotprojekt med en förskola/skola m påverkansåtgärder för att minska antalet föräldrar som hämtar/lämnar barnen med bil.	Kommunstyrelsen, utbildningsnämnden	<p><b>KS/SBK:</b> inte funnits resurser.</p> <p><b>UN:</b> -</p>
Senast år 2016 ska alla anställda genomgå en utbildning i hållbarhetsfrågor.	Kommunstyrelsen, Telge	<p><b>Telge AB:</b> I koncernen går alla nyanställda en grundläggande miljö- och arbetsmiljöutbildning som bland annat berör sambandet mellan beteende, energibesparing och klimatpåverkan. Alla chefer har fått introduktion i hållbarhetsfrågan.</p> <p><b>KS/Miljöstrategi:</b> Miljöstrategi har köpt in en webbutbildning för giftfri förskola. Utbildningen kommer att genomföras under 2017.</p>
<b>Ev övriga åtgärder som genomförts istället/utöver ovanstående</b>	Kultur- och fritidsnämnden	<p>Samtliga enheter arbetar aktivt med åtgärder för att minska sin miljöpåverkan genom val av bränsle, medvetna val av utrustning/maskiner, återvinning/sopsortering och minimering av transporter.</p> <p>Urval av ekologiska och närproducerade produkter har utökats ytterligare där livsmedel säljs, t ex serveringar, kiosker och handelsbod. Torekällberget driver aktivt ett arbete med bevarande av biologisk mångfald i sin djurpark.</p>
	Arbetslivsnämnden	Arbetsmarknadsenheten samverkar med Telge återvinning i en återbruksverksamhet där man återanvänder kasserade möbler, renoverar och säljer dessa inom enhetens Second hand-butik.



**"Det finns fortsatt mycket arbete att genomföra men uppföljningen visar tydligt att kommunens arbete under åren leder till resultat framåt och att det finns möjligheter att nå förändring."**

**Södertälje kommun**  
**151 89 Södertälje**



**För mer information, kontakta:**

**Christine Strandberg**

Kommunstyrelsens kontor

Telefon: 08-523 010 00 (vxl)

E-post: [christine.strandberg@sodertalje.se](mailto:christine.strandberg@sodertalje.se)

**Ebba Jordelius**

Kommunstyrelsens kontor

Telefon: 08-523 010 00 (vxl)

E-post: [ebba.jordelius@sodertalje.se](mailto:ebba.jordelius@sodertalje.se)

Södertälje kommun

Campusgatan 26

151 89 Södertälje

[www.sodertalje.se](http://www.sodertalje.se)